SOSIALE WETENSKAPPE

Nasionale Kurrikulumverklaring (NKV)

Kurrikulum- en assesseringsbeleidsverklaring

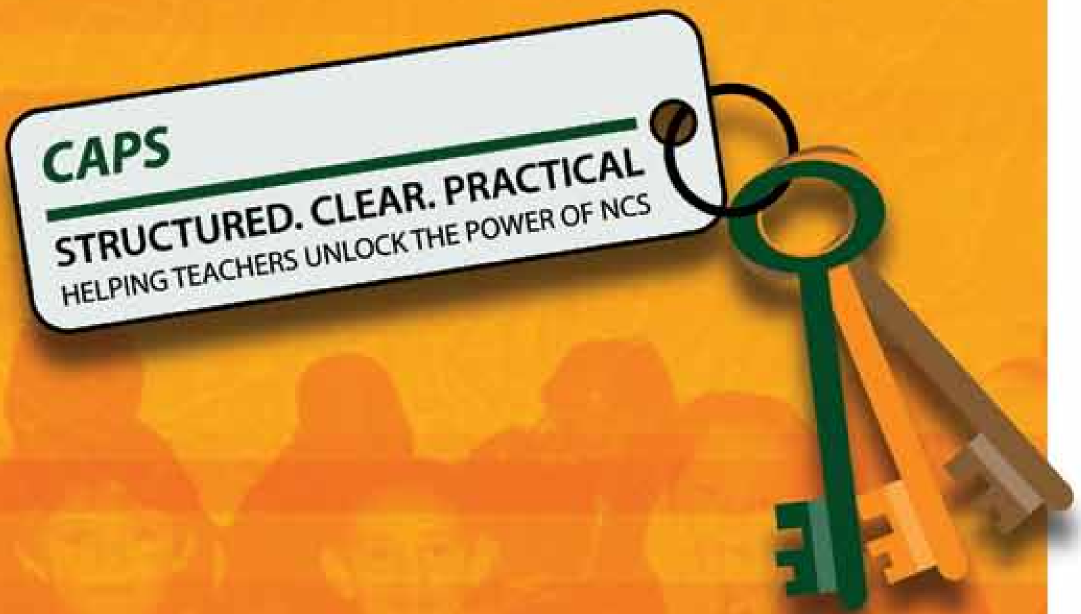

Intermediêre fase
Graad 4-6

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

KURRIKULUM- EN ASSESSERINGSBELEIDSVERKLARING
GRAAD 4-6

SOSIALE WETENSKAPPE

Departement van Basiese Onderwys
Strubenstraat 222
Privaatsak X895
Pretoria 0001
Suid-Afrika
Tel: +27 12 357 3000
Faks: +27 12 323 0601

Pleinstraat 120 Privaatsak X9023
Kaapstad 8000
Suid-Afrika
Tel: +27 21 465 1701
Faks: +27 21 461 8110
Webtuiste: http://www. education. gov. za

© 2011 Departement van Basiese Onderwys

ISBN: 978-1-4315-0777-1

Ontwerp en uitleg deur: Ndabase Printing Solution

Gedruk deur: Staatsdrukkery

VOORWOORD VAN DIE MINISTER

Die nasionale kurrikulum is die hoogtepunt van ons poging oor ’n tydperk van 17 jaar om die apartheidskurrikulum wat ons geërf het, te hervorm. Sedert die aanvang van demokrasie het ons gepoog om die kurrikulum op die waardes deur die Grondwet (Wet No. 108 van 1998) geïnspireer, te skoei. Die Aanhef van die Grondwet verklaar die doelstellings van die Grondwet soos volg:

- Die verdeeldheid van die verlede te heel en ’n samelewing gegrond op demokratiese waardes, maatskaplike geregtigheid en basiese menseregte te skep;
- Die lewensgehalte van alle burgers te verhoog en die potensiaal van elke mens te ontsluit;
- Die grondslag te lê vir ’n demokratiese en oop samelewing waarin regering gebaseer is op die wil van die bevolking en elke burger gelyk deur die reg beskerm word; en
- ’n Verenigde demokratiese Suid-Afrika te bou wat sy regmatige plek as soewereine staat in die gemeenskap van nasies inneem.

Onderwys en die kurrikulum het ’n belangrike rol om in die verwesenliking van hierdie doelstellings te vervul.

Uitkomsgebaseerde onderwys, wat in 1997 ingestel is, was ’n poging om die verdeeldheid van die verlede te heel, maar die ondervinding van implementering het as aansporing vir ’n kurrikulumvernuwing in 2000 gedien. Dit het tot die eerste kurrikulumvernuwing, naamlik die *Hersiene Nasionale Kurrikulumverklaring (2002)* en die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad 10-12 (2002)*, gelei.

Deurlopende implementeringsuitdagings het tot ‘n volgende kurrikulumvernuwing in 2009 gelei, naamlik die hersiening van die *Hersiene Nasionale Kurrikulumverklaring (2002)* en die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad 10-12 (2002*) wat tot die ontwikkeling van hierdie dokument gelei het.

Sedert 2012 is die twee onderskeie nasionale kurrikulumverklarings, naamlik diè vir Graad R-9 en Graad 10-12 in ’n enkele dokument, wat voortaan slegs as die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12*, bekend sal staan, geamalgameer. Hoewel die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* sy vertrekpunt in die vorige kurrikulum vind, het daar wel vernuwing ingetree wat ten doel het om groter duidelikheid oor dit wat op ’n kwartaal-tot-kwartaal-grondslag onderrig en geleer moet word, te verskaf.

Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* is ’n beleidsverklaring met betrekking tot onderrig en leer in Suid-Afrikaanse skole en is in die volgende dokumente vervat:

(a) Kurrikulum- en assesseringsbeleidsverklarings vir alle vakke in hierdie dokument opgeneem;

(b) *Nasionale beleid met betrekking tot die program-en bevorderingsvereistes van die Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12*; en

(c) *Nasionale Protokol vir Assessering Graad R-12*.

MEV ANGIE MOTSHEKGA, LP
MINISTER VAN BASIESE ONDERWYS

INHOUD

AFDELING 1: INLEIDING TOT DIE KURRIKULUM EN ASSESSERINGSBELEIDSVERKLARING...... 3

1.1 Agtergrond 3
1.2 Oorsig 3
1.3 Algemene doelwitte van die Suid-Afrikaanse Kurrikulum 4
1.4 Tydstoekenning 6
1.4.1 Grondslagfase 6
1.4.2 Intermediêre Fase 6
1.4.3 Senior Fase 7
1.4.4 Grade 10-12 7

AFDELING 2: INLEIDING TOT SOSIALE WETENSKAPPE 8

2.1 Wat is Sosiale Wetenskappe? 8
2.2 Hulpbronne 8
2.3 Addisionele Hulpbronne 9
2.4 Geskiedenis 9
2.4.1 Wat is Geskiedenis? 9
2.4.2 Spesifieke doelwitte van Geskiedenis 10
2.4.3 Vaardighede en konsepte van Geskiedenis 11
2.4.4 Konsepte in Geskiedenis 11

2.5 Geografie 12
2.5.1 Wat is Geografie? 12
2.5.2 'n Nota op die ontwikkeling van die karteringsvaardighede en die gebruik van kaarte oor die Geografie-kurrikulum 12
2.5.3 Spesifieke doelwitte van die Geografie KABV vir die Intermediêre en Senior Fase 13
2.6 Projekte 14
2.6.1 Projekte in Geografie 14
2.6.2 Projekte in Geskiedenis: Voorgestelde onderwerpe 14
2.7 Tydstoewysing en gewigswaardes van onderwerpe 16
2.8 Oorsig van onderwerpe 18

AFDELING 3: INHOUDSUITLEG EN JAARLIKSE ONDERRIGPLANNE 21

3.1 Intermediêre fase Geografie: Oorsig van wat onderrig moet word 21
3.2 Intermediêre fase Geskiedenis: Oorsig van wat onderrig moet word 33

AFDELING 4: ASSESSERING IN SOSIALE WETENSKAPPE 46

4.1 Inleiding 46

4.2 Informele of Daaglikse Assessering 46

4.3 Formele Assessering 47

4.3.1 Vereistes vir Formele assessering van Sosiale Wetenskappe 47

4.3.2 Soorte formele assessering van Sosiale Wetenskappe 47

4.4 Program van Assessering 51

4.5 Optekening en Rapportering 52

4.6 Moderering van Assessering 53

4.7 Algemeen 53

AFDELING 1

INLEIDING TOT DIE KURRIKULUM- EN ASSESSERINGSBELEIDSVERKLARING

1.1 Agtergrond

Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* bepaal beleid ten opsigte van kurrikulum en assesserings-aangeleenthede in die skoolsektor.

Ten einde die implementering van die Nasionale Kurrikulumverklaring te verbeter, is dit aangepas en die aanpassings tree in Januarie 2012 in werking. 'n Enkele samevattende Kurrikulum- en assesseringsbeleidsverklaring is vir elke vak ontwikkel om die ou Vakverklarings, Leerprogramriglyne en Vakassesseringsriglyne in Graad *R-12* te vervang.

1.2 Oorsig

(a) Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12 (Januarie 2012)* is 'n beleidsverklaring vir leer en onderrig in Suid-Afrikaanse skole en bestaan uit die volgende dokumente:

(i) Kurrikulum- en assesseringsbeleidsverklarings vir al die goedgekeurde vakke in hierdie dokument opgeneem;

(ii) *Nasionale beleid met betrekking tot die program- en bevorderingsvereistes van die Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12*; en

(iii) *Nasionale Protokol vir Assessering Graad R-12 (Januarie 2012).*

(b) Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12 (Januarie 2012)* vervang die huidige twee Nasionale Kurrikulumverklarings, naamlik:

(i) *Nasionale beleid met betrekking tot Algemene Onderwysprogramme: Die Hersiene Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-9 (Skole),* gepromulgeer in *Staatskoerant No. 23406* van 31 Mei 2002; en

(ii) *Nasionale kurrikulumverklaring Graad 10-12 Staatskoerante, No. 25545* van 6 Oktober 2003 en *No. 27594* van 17 Mei 2005.

(c) Die Nasionale Kurrikulumverklarings, soos vervat in *subparagrawe b(i)* en *(ii)*, wat uit die volgende beleidsdokumente bestaan, word jaarliks toenemend deur die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12 (Januarie 2012),* gedurende die periode 2012 - 2014, herroep en vervang:

(i) die Leerarea-/Vakverklarings, Leerprogramriglyne en Vakassesseringsriglyne vir Graad R-9 en Graad 10-12;

(ii) die beleidsdokument, *Nasionale beleid ten opsigte van assessering en kwalifikasies vir skole in die Algemene Onderwys- en Opleidingsfase*, gepromulgeer in *Goewermentskennisgewing No. 124,* in *Staatskoerant No. 29626* van 12 Februarie 2007;

(iii) die beleidsdokument, die *Nasionale Senior Sertifikaat: 'n Kwalifikasie op Vlak 4* van die *Nasionale Kwalifikasieraamwerk (NKR)*, gepromulgeer in *Staatskoerant No.27819* van 20 Julie 2005;

(iv) die beleidsdokument, *‘n Addendum tot die beleidsdokument,* die *Nasionale Senior Sertifikaat: ‘n Kwalifikasie op Vlak 4* van die *Nasionale Kwalifikasieraamwerk (NKR) met betrekking tot leerders met spesiale leerbehoeftes*, gepromulgeer in *Staatskoerant, No. 29466* van 11 Desember 2006, word geïnkorporeer in die beleidsdokument, *Nasionale beleid met betrekking tot die program- en bevorderingsvereistes van die Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12;* en

(v) die beleidsdokument, *‘n Addendum tot die beleidsdokument,* die *Nasionale Senior Sertifikaat: ‘n Kwalifikasie op Vlak 4* van die *Nasionale Kwalifikasieraamwerk (NKR) met betrekking tot* die *Nasionale Protokol vir Assessering Graad R-12*, gepromulgeer in *Goewermentskennisgewing, No. 1267*, in *Staatskoerant No. 29467* van 11 Desember 2006.

(d) Die beleidsdokument, *Nasionale beleid met betrekking tot die program- en bevorderingsvereistes van die Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* en die afdelings oor die *Kurrikulum- en assesseringsbeleidsverklaring* soos in Afdeling 2, 3 en 4 van hierdie dokument vervat, beslaan die norme en standaarde van die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad 10-12.* Die uitkomste en standaarde wat behoudens *artikel 6(A)* van die *Suid-Afrikaanse Skolewet, 1996 (Wet No. 84 van 1996)* bepaal is, sal die grondslag vorm vir die Minister van Basiese Onderwys om die minimum uitkomste en standaarde, sowel as die prosesse en prosedures vir die assessering van leerderprestasie wat van toepassing sal wees op openbare en onafhanklike skole, te bepaal.

1.3 Algemene doelwitte van die Suid-Afrikaanse Kurrikulum

(a) Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* vorm die grondslag van wat beskou kan word as die kennis, vaardighede en waardes wat noodsaaklik is om te leer. Dit sal verseker dat leerders kennis en vaardighede verwerf en toepas op maniere wat betekenisvol is vir hulle lewens. Hiervolgens bevorder die kurrikulum die idee van begronde kennis binne plaaslike, bekende kontekste en terselfdertyd toon dit sensitiwiteit ten opsigte van globale vereistes.

(b) Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* het die volgende doelwitte:

- om leerders, ongeag hul sosio-ekonomiese agtergrond, ras, geslag, fisiese of intellektuele vermoë, toe te rus met die kennis, vaardighede en waardes wat nodig is vir selfvervulling en betekenisvolle deelname in die samelewing as burgers van 'n vrye land;
- om toegang tot hoër onderwys te verskaf;
- om die oorgang van leerders vanaf onderwysinstellings na die werkplek te fasiliteer; en
- om aan werkgewers 'n voldoende profiel van 'n leerder se vermoëns te verskaf.

(c) Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* is op die volgende beginsels gebaseer:

- *Sosiale transformasie*: Dit verseker dat onderwysongelykhede van die verlede aangepak word en dat gelyke onderwysgeleenthede aan alle sektore van die bevolking voorsien word;
- *Aktiewe en kritiese leer*: Dit moedig 'n aktiewe en kritiese benadering tot leer aan eerder as om te leer sonder om te begryp, en nie-kritiese leer van gegewe waarhede;
- *Hoë kennis en hoë vaardighede*: Dit is die minimum standaarde vir die kennis en vaardighede wat in elke graad verwerf moet word, word gespesifiseer en stel hoë, bereikbare standaarde in alle vakke;

- *Progressie*: Die inhoud en konteks van elke graad toon progressie van die eenvoudige tot die komplekse;

- *Menseregte, inklusiwiteit, omgewings- en sosiale geregtigheid*: Die infasering van die beginsels en praktyke van sosiale en omgewingsgeregtigheid en menseregte soos dit in die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika omskryf word. Die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* is veral sensitief vir kwessies wat diversiteit weerspieël soos armoede, ongelykheid, ras, geslag, taal, ouderdom, gestremdhede en ander faktore;

- *Waardering vir inheemse kennissisteme*: Om erkenning te gee aan die ryke geskiedenis en erfenisse van hierdie land as bydraende faktore om die waardes in die Grondwet te laat gedy; en

- *Geloofwaardigheid, kwaliteit en doeltreffendheid*: Dit voorsien onderwys wat vergelykbaar is met internasionale standaarde in terme van kwaliteit, omvang en diepte.

(d) Die *Nasionale Kurrikulumverklaring* Graad R-12 stel in die vooruitsig dat leerders die volgende kan doen:

- identifiseer en los probleme op en neem besluite deur kritiese en kreatiewe denke;

- werk doeltreffend saam met ander as lede van 'n span, groep, organisasie en gemeenskap;

- organiseer en bestuur hulself en hulle aktiwiteite verantwoordelik en doeltreffend;

- versamel, ontleed en organiseer inligting en evalueer dit krities;

- kommunikeer doeltreffend deur middel van visuele, simboliese en / of taalvaardighede in verskillende vorme;

- gebruik wetenskap en tegnologie doeltreffend en krities deur verantwoordelikheid teenoor die omgewing en die gesondheid van ander te toon; en

- begryp die wêreld as 'n stel verwante stelsels waarin probleme nie in isolasie opgelos word nie.

(e) Inklusiwiteit behoort 'n belangrike deel van organisering, beplanning en onderrig by elke skool te vorm. Dit kan alleenlik gebeur indien alle onderwysers deeglik begryp hoe om leerstruikelblokke te herken en aan te pak, asook hoe om vir diversiteit te beplan.

Die sleutel tot die goeie bestuur van inklusiwiteit is die versekering dat struikelblokke geïdentifiseer en aangespreek word deur al die ondersteuningsisteme binne die skoolgemeenskap, insluitend onderwysers, distriksondersteuningspanne, institusionele ondersteuningspanne, ouers en spesiale skole wat kan dien as hulpbronsentrums. Om die leerhindernisse in die klaskamer aan te spreek, behoort onderwysers verskeie kurrikulêre strategieë vir differensiëring te gebruik soos uiteengesit in die Departement van Basiese Onderwys se *Riglyne vir Inklusiewe Onderrig en Leer (2010).*

1.4 Tydstoekenning

1.4.1 Grondslagfase

(a) Die onderrigtyd vir vakke in die Grondslagfase is soos in onderstaande tabel aangedui:

VAK	GRAAD (UUR)	GRAAD 1-2 (UUR)	GRAAD 3 (UUR)
Huistaal	10	8/7	8/7
Eerste Addisionele Taal		2/3	3/4
Wiskunde	7	7	7
Lewensvaardighede • Aanvangskennis • Skeppende Kunste • Liggaamlike Opvoeding • Persoonlike en Sosiale Welsyn	6 (1) (2) (2) (1)	6 (1) (2) (2) (1)	7 (2) (2) (2) (1)
TOTAAL	**23**	**23**	**25**

(b) Onderrigtyd vir Graad R, 1 en 2 is 23 uur en Graad 3 is 25 uur.

(c) Onderrigtyd vir Tale in Graad R-2 is 10 uur en vir Graad 3 is 11 uur. 'n Maksimum tyd van 8 uur en 'n minimum tyd van 7 uur word aan Huistaal toegeken. Vir Addisionele Taal word 'n minimum tyd van 2 uur en 'n maksimum tyd van 3 uur vir Graad 1-2 toegeken. In Graad 3 word 'n maksimum van 8 uur en 'n minimum van 7 uur vir Huistaal toegeken. 'n Minimum van 3 uur en 'n maksimum van 4 uur word in Graad 3 vir Addisionele Taal toegelaat.

(d) In Lewensvaardighede is die onderrigtyd vir Aanvangskennis in Graad R-2 net 1 uur en in Graad 3 is dit 2 uur. (Die aantal ure word in die tabel tussen hakies aangetoon.)

1.4.2 Intermediêre Fase

(a) Die onderstaande tabel dui die vakke en onderrigtyd in die Intermediêre Fase aan:

VAK	UUR
Huistaal	6
Eerste Addisionele Taal	5
Wiskunde	6
Natuurwetenskappe en Tegnologie	3,5
Sosiale Wetenskappe	3
Lewensvaardighede • Skeppende Kunste • Liggaamlike Opvoeding • Persoonlike en Sosiale Welsyn	4 (1,5) (1) (1,5)
TOTAAL	**27,5**

1.4.3 Senior Fase

(a) Die onderrigtyd in die Senior Fase is soos volg:

VAK	UUR
Huistaal	5
Eerste Addisionele Taal	4
Wiskunde	4,5
Natuurwetenskappe	3
Sosiale Wetenskappe	3
Tegnologie	2
Ekonomiese Bestuurswetenskappe	2
Lewensoriëntering	2
Skeppende Kunste	2
TOTAAL	**27,5**

1.4.4 Graad 10-12

(a) Die onderrigtyd in Graad 10-12 is soos volg:

VAK	TYDSTOEKENNING PER WEEK (UUR)
Huistaal	4,5
Eerste Addisionele Taal	4,5
Wiskunde	4,5
Lewensoriëntering	2
Enige drie keusevakke uit **Groep B (Bylaag B Tabel B1-B8)** van die beleidsdokument, *Nasionale beleid met betrekking tot die program- en bevorderingsvereistes van die Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12,* onderhewig aan die voorbehoudsbepalings soos uiteengesit in **paragraaf 28** van die genoemde beleidsdokument.	12 (3 x 4 uur)
TOTAAL	**27,5**

Die toegekende 27,5 uur per week mag slegs gebruik word vir die minimum vereistes vir vakke genoem in die *Nasionale Kurrikulumverklaring Graad R-12* soos hierbo gespesifiseer, en mag dus nie gebruik word vir addisionele vakke gevoeg by die lys van minimum vakke nie. Indien 'n leerder addisionele vakke wil aanbied, moet voorsiening vir bykomende tyd vir die aanbieding van hierdie vakke gemaak word.

AFDELING 2: INLEIDING TOT SOSIALE WETENSKAPPE

2.1 WAT IS SOSIALE WETENSKAPPE?

Die vak Sosiale Wetenskappe bestaan uit Geskiedenis en Geografie. Beide Geskiedenis en Geografie moet gedurende elke kwartaal van die skooljaar onderrig en geassesseer word. Alhoewel die twee dissiplines apart gehou word, is hierdie kurrikulum ontwerp om die kennis (inhoud, vaardighede en konsepte), soos uiteengesit in elk aan te vul.

Assesseringspunte moet afsonderlik vir elke vak op die skool se verslae getoon word - 'n punt vir Geskiedenis en 'n punt vir Geografie. Hulle moet dan saam gevoeg word en deur twee gedeel word om 'n gemiddelde punt vir Sosiale Wetenskappe te gee.

Hierdie Sosiale Wetenskappe-kurrikulum is daarop gerig om geleenthede vir leerders te verskaf om na hul eie wêrelde met vars, kritiese oë te kyk en dalk nog belangriker, is dit daarop gemik om leerders aan 'n wêreld buite hul alledaagse werklikhede bekend te stel. Skole moet spesiale plekke vir leerders wees en om hulle met kennis, waartoe hulle andersins nie sou toegang hê nie, toe te rus.

Die belangrikheid van die diepte van kennis word erken. Ware kennis vereis dat leerders kennis en vertroue het as 'n gevolg van 'n in-diepte leer. Die passkatting van onderwerpe word in hierdie kurrikulum gespesifiseer deurdat ure vir elke onderwerp toegeken is. Tye dui die diepte aan wat benodig word.

Leerders word opgelei om te spekuleer, te debatteer, konneksies te maak, te kies, te prioritiseer en om te volhard in die aanpak van die werklike kwessies en belangrike vrae.

Dit is noodsaaklik in die onderrig van Geskiedenis en Geografie dat leerders aangemoedig word om vrae te vra: Wie? Waar? Wat? Hoekom nie? Wanneer? Hoe? Indien? Kon? Is/ word? En teen die tyd dat hulle by die Senior Fase kom: Indien? Die vrae wat die leerders aan onderwysers stel, is 'n goeie aanduiding van voorkennis, persepsies, belange, insigte en bekommernisse.

Taal is 'n belangrike element van beide Geskiedenis en Geografie. Verskillende vorme van die teks (mondeling, geskrewe en visueel) is sentraal tot beide dissiplines. Leer vind plaas deur middel van interaksie met hierdie tekste. Dit is belangrik om te onthou dat elke onderwyser 'n taal-onderwyser is.

Net so is skrif 'n vaardigheid wat deur middel van hierdie twee vakke ontwikkel word. Leerders moet gereeld skryf, met 'n duidelike progressie in lengte en kompleksiteit deur die grade. Die KABV taaldokumente spesifiseer vlakke van vereiste vir skryf en moet gereeld geraadpleeg word. Bewyse van ‘n leerder se werk, insluitend die assessering, moet bygehou word in die leerder se notaboek.

2.2 HULPBRONNE

Elke leerder moet ‘n goeie kwaliteit handboek en ‘n netjiese notaboek byhou. Handboeke moet geskik wees vir die graad, konteks en taal-vlak van die leerder. Dit inhoud moet akkuraat wees en daarop gemik wees om ‘n bydrae tot die ontwikkeling van die toepaslike vaardighede, konsepte en waardes te lewer. Handboeke moet toepaslik en voldoende assesseringsaktiwiteite bevat. Daar moet kennis geneem word dat die volgorde waarin die inhoud in die sub-onderwerpe aangedui is slegs as riglyn dien. Die LOOM skrywers hoef nie hierdie sub-onderwerpe in die presiese volgorde waarin hulle in hierdie dokument verskyn, te dek nie.

Elke Sosiale Wetenskappe-klaskamer moet oor muurkaarte, ‘n aardbol, toegang tot ‘n stel van atlasse en ‘n woordeboek beskik, sowel as toegang tot ‘n verskeidenheid van leesboeke en visuele materiaal wat vir die graad geskik is.

- Elke onderwyser van Sosiale Wetenskappe moet met die inhoud wat onderrig moet word vertroud wees, wyd te lees oor die inhoud van die onderwerpe vir die kwartaal en lesse noukeurig voorberei.

2.3 ADDISIONELE HULPBRONNE

Dit is belangrik om die wêreld tot binne in die Sosiale Wetenskappe klaskamer te bring. Visuele bronne kan inligting meer toeganklik vir baie leerders maak. Onderwysers moet dus:

- tydskrifte en koerante in die klaskamer beskikbaar hê vir die leerders om in hul aktiwiteite te gebruik en stelle van die foto’s vir klaskamer-aktiwiteitete bekom;

- probeer om toegang tot ‘n TV/ DVD en/ of CD-speler te hê om toepaslike oudio-visuele materiaal aan leerders te bied, en

- probeer om die Internet waar moontlik te gebruik. Baie organisasies en projekte verskaf nuttige inligting deur die internet. Google Earth, byvoorbeeld, bied uitgebreide lugfoto’s. You-tube verskaf video’s van baie geskiedkundige gebeure.

Kaarte vir kaartvaardighede: Dit is belangrik dat leerders met kaarte van hul eie plaaslike gebied werk. Die MapPack projek is deel van die Departement van Landelike Ontwikkeling en Grondhervorming. Dit bied vyf gratis kaarte aan elke skool op aanvraag aan. Dit sluit in plaaslike kaarte - 1:10 000 ortofotokaart (indien beskikbaar) en die 1:50 000 topografiese kaart, en “zoom uit” op ‘n 1:250 000 kaart (wat twee-grade vierkante van die plaaslike gebied insluit), ‘n provinsiale kaart (skaal wissel) en ‘n nasionale kaart (1:2 000 000).

Bykomende inligting, kaarte en lugfoto’s is ook op aanvraag beskikbaar.

Kontak: Die MapPack Projek, Privaatsak X10, Mowbray, 7700. Faks: 021 689 1351.

Telefoon: 021 658 4300. Epos: ngi@ruraldevelopment. gov. za. Web: www. ngi. gov. za

2.4 GESKIEDENIS

2.4.1 Wat is Geskiedenis?

Geskiedenis is die studie van verandering en ontwikkeling, in die samelewing oor 'n tydperk. Die studie van Geskiedenis stel mense in staat om die wyse van hoe menslike optrede in die verlede in impak op die hede het, en om te verstaan en evalueer hoe dit die toekoms beïnvloed.

Geskiedenis is om te leer hoe om oor die verlede, en by implikasie die hede, op ‘n gedissiplineerde manier te dink. Geskiedenis is ‘n proses van ondersoek en om vrae te vra oor die verlede: Wat het gebeur? Wanneer het dit gebeur? Waarom het dit dan gebeur? Dit is oor hoe om analities te dink oor die stories wat mense vertel oor ons verlede en hoe ons daardie inligting internaliseer.

Die studie van Geskiedenis ondersteun ook burgerskap binne ‘n demokrasie deur:

1. die waardes van die Suid-Afrikaanse Grondwet te verduidelik en te bevorder;

2. burgerlike verantwoordelikheid en verantwoordelike leierskap aan te moedig, insluitende die verhoging van die huidige sosiale en omgewingskwessies;

3. menseregte en vrede te bevorder deur uitdagings aan vooroordele oor ras, klas, geslag, etnisiteit en xenofobie uit te daa; en

4. om jong mense voor te berei vir die plaaslike, streeks-, nasionale, kontinentale en globale verantwoordelikheid.

2.4.2 Spesifieke doelwitte van Geskiedenis

Die spesifieke doelwitte van Geskiedenis is om die volgende te skep:‘n belangstelling in en genot van die studie van die verlede; kennis, begrip en waardering van die verlede en die kragte wat dit vorm; die vermoë om ‘n proses van historiese ondersoek te onderneem wat gebaseer is op vaardighede; ‘n begrip van historiese konsepte, met inbegrip van historiese bronne en getuienis.

2.4.3 Vaardighede en konsepte van Geskiedenis

Geskiedenis is ‘n proses van historiese ondersoek. ‘n Streng proses van ondersoek stel leerders instaat om die doelwitte te bereik en demonstreer die vaardighede in tabel 2. 3. 1

Spesifieke doelwitte en vaardighede van Geskiedenis KABV vir die Intermediêre en Senior Fase

SPESIFIEKE DOELWITTE VAN GESKIEDENIS	VOORBEELDE VAN VAARDIGHEDE BETROKKE
Die vind van ‘n verskeidenheid soorte inligting oor die verlede.	In staat wees om inligting in te samel, byvoorbeeld, vanaf teks, visuele materiaal (insluitende foto’s, spotprente, televisie en rolprente), liedjies, gedigte en onderhoude met mense; die gebruik van meer as een soort skriftelike inligting (boeke, tydskrifte, koerante, webruimtes).
Keuse van relevante inligting.	In staat wees om te besluit oor wat belangrike inligting is om te gebruik. Dit kan die keuse van inligting vir ‘n bepaalde geskiedenis onderwerp, of meer spesifiek, ‘n vraag wat gevra word om te beantwoord. Sommige inligting wat weer gevind is, sal nie relevant tot die vraag wees nie, en sekere inligting, alhoewel relevant, sal nie so belangrik of so nuttig soos ander inligting wees nie.
Besluit of inligting vertrou kan word	In staat te wees om ondersoek in te stel waar die inligting vandaan kom, wie die inligting geskryf of geskep het en hoekom hulle dit gedoen het? Dit behels ook om te kyk of die inligting korrek is - vergelyk waar die inligting vandaan kom met ander inligting. Baie inligting verteenwoordig slegs een gesigspunt.
Om iets wat in die verlede gebeur het van-uit meer as een gesigspunt te sien.	In staat te wees om te onderskei hoe inligting sou wees indien dit van-uit ‘n ander oogpunt gesien of gebruik word. Dit vereis ook die vermoë om twee of meer verskillende gesigspunte oor dieselfde persoon of gebeurtenis te vergelyk.
Verduidelik waarom die gebeure in die verlede dikwels verskillend geïnterpreteer word.	In staat te wees om te sien hoe historici, handboekskrywers, joernaliste, of skeppers en ander tot verskillende gevolgtrekkings kom en in staat te wees om ‘n rede (s) te verskaf waarom dit so is in ‘n besondere onderwerp van die geskiedenis.

SPESIFIEKE DOELWITTE VAN GESKIEDENIS	VOORBEELDE VAN VAARDIGHEDE BETROKKE
Debatteer oor wat gebeur het in die verlede op die basis van die beskikbare getuienis.	In staat te wees om deel te neem aan gesprekke of debatte en die ontwikkeling van standpunte te vorm oor aspekte van die Geskiedenis, gebaseer op die getuienis wat kom uit die beskikbare inligting.
Die skryf van Geskiedenis op ‘n georganiseerde wyse, met ‘n logiese lyn van argument.	In staat wees om oor ‘n gedeelte van die geskiedenis te skryf wat oor ‘n inleiding beskik, die relevante inligting op ‘n logiese manier en ‘n chronologiese volgorde uiteen te sit, en tot ‘n gevolgtrekking te kom wat die vraag wat gestel word op ‘n samehangende manier beantwoord.
Die belangrikheid van erfenis en bewaring te verstaan.	In staat te wees om te verduidelik hoe en waarom mense en gebeure in ‘n gemeenskap, dorp of stad, provinsie en die land op ‘n openbare wyse herdenk moet word. Dit behels ook die ondersoek hoe mense en gebeure in die verlede seremonies, feesvieringe, museums en monumente herdenk het.

Dit is van kritieke belang dat hierdie doelwitte en vaardighede vir elke inhoudsonderwerp gevolg behoort te word. Ten einde leerders in staat te stel om hierdie doelwitte te bereik en om hierdie vaardighede te demonstreer, sal hulle ‘n volle begrip van die inhoud moet hê. Geheuevaardighede bly belangrik.

2.4.4 Konsepte in Geskiedenis

Historiese bronne en getuienis: Geskiedenis is nie “die verlede” self nie. Dit is die interpretasie en verduideliking van inligting uit verskeie bronne. Bewyse word geskep wanneer die bronne wat gebruik word om die vrae oor die verlede te beantwoord.

Multi-perspektief benadering: Daar is baie maniere waarop daar na die dieselfde ding in die verlede gekyk kan word. Die wyse waarop na die verlede gekyk word, kan die volgende insluit:

- die verskillende standpunte van mense in die verlede op grond van hul posisie in die samelewing;
- die verskillende maniere wat historici oor hulle geskryf het, en
- die verskillende maniere waarop mense vandag die optrede en gedrag van mense in die verlede beskou.

Oorsaak en gevolg: Die redes vir die gebeure en die gevolge van hierdie gebeure. Die gevolge van gebeure bepaal toekomstige gebeure en help om menslike gedrag te verduidelik.

Verandering en kontinuïteit: Dit is moontlik om oor ‘n tydperk die kontras oor wat verander het en wat dieselfde gebly het waar te neem. Die nou verwante kontraste wat gebruik word om Geskiedenis te onderrig is: ooreenkoms en verskil, en toe en nou, wat help om sin uit die verlede en die hede te maak.

Tyd en chronologie: Geskiedenis word bestudeer en chronologies geskryf. Dit is belangrik om in staat te wees om gebeure in die volgorde te plaas waarin hulle in tyd gebeur het, en hulle konteks te oorweeg. Tydlyne word dikwels gebruik om hierdie konsep te ontwikkel

2.5 GEOGRAFIE

2.5.1 Wat is Geografie?

Geografie is die studie van die menslike en fisiese omgewing. Geografie is ‘n geïntegreerde dissipline wat beide die fisiese en menslike prosesse oor ruimte en tyd ondersoek. Geografie help ons om die komplekse wêreld te verstaan. Dit bied ons ‘n brug tussen die menslike en fisiese wetenskappe.

Daar is baie vertakkings wat in Geografie bestudeer word. Fisiese Geografie ondersoek ons natuurlike prosesse en eienskappe, insluitend die atmosfeer, landvorme en ekosisteme. Menslike Geografie ondersoek die aktiwiteite en die impak van mense op die aarde.

Die konsep wat Geografie verenig is ruimte. Alle geografiese verskynsels het ’n ruimtelike dimensie en werk in ’n voortdurend veranderende omgewing.

Geografie sluit dus die studie van die volgende in:

- ruimtelike patrone en tendense: die plek van mense en plekke in die wêreld;
- ooreenkoms en verskil: hoe omgewings en leefwyses vergelyk en die redes vir die verskille en ooreenkomste;
- beweging: hoe en waarom mense, goedere, water, grond en lug beweeg en verander,
- Planeet Aarde: grond, water en lug;
- menslike nedersetting: waar mense leef en hoekom;
- aktiwiteite: wat mense doen, hoe die omgewing hulle beïnvloed en hulle invloed op die omgewing;
- interafhanklikheid: die skakels tussen die klimaat, plantegroei, wildlewe, verspreiding van hulpbronne, en die menslike nedersetting en aktiwiteit; en
- verandering: die veranderende aard van mense en plekke.

Geografiese onderwys lewer ‘n bydrae tot geletterdheid, spraakvermoë, gesyferdheid en grafiese voorstelling of ruimtelike geletterdheid. Dit ondersteun ook die ontwikkeling van persoonlike en sosiale vaardighede.

2.5.2 ‘n Nota oor die ontwikkeling van die karteringsvaardighede en die gebruik van kaarte oor die Geografie-kurrikulum heen.

Geograwe gebruik kaarte, lugfoto aansigte, aardbolle, grafieke, en tekeninge om hulle te help om die wêreld te interpreteer en aan te bied. Hierdie visuele vaardighede dra by tot ‘n soort van geletterdheid wat as “grafiese voorstelling ‘ bekend staan. Grafiese voorstellings sluit ‘n verskeidenheid van vaardighede in wat verband hou met die interpretasie van inligting op ‘n visuele manier. Grafiese voorstellings kan beskou word as ‘n noodsaaklike soort van geletterdheid saam met syferkundigheid (wiskunde), spraak (luister en praat) en tekstuele geletterdheid (lees). Hierdie KABV-kurrikulum plaas ‘n spesiale fokus op geselekteerde aspekte van die gebruik en die maak van kaarte en ander visuele bronne vir ‘n kwartaal van elke graad. Hierdie onderwerpe is ontwerp om gefokusde en stelselmatige ontwikkeling van vaardighede te bereik. Die gebruik van kaarte word egter nie beperk tot een kwartaal in slegs ‘n graad nie. Leerders word blootgestel aan ‘n mengsel van kaartgebruik en geografiese vaardighede saam met die fisiese en menslike geografie onderwerpe in elke graad. Kaartgebruik moet in die onderwerpe van elke graad geïntegreer word.

2.5.3 Spesifieke doelwitte van die Geografie KABV vir die Intermediêre en Senior Fase:

Die Geografie-kurrikulum is daarop gerig om die kennis (inhoud, vaardighede en konsepte) van sy leerders te ontwikkel. Die inhoud en die gepaardgaande konsepte soos uiteengesit in Afdeling 3 van hierdie dokument moet geïntegreer word met die geografiese doelwitte en vaardighede wat hieronder gelys word.

Die Geografie kurrikulum beoog om leerders te ontwikkel wat:	Voorbeelde van vaardighede betrokke. Leerders sal in staat wees om:
nuuskierig is oor die wêreld waarin hulle leef	1. vrae te stel en kwessies te identifiseer 2. met belangstelling te bespreek en te luister 3. inligting te versamel en daarna te verwys (insluitende koerante, boeke, en waar moontlik, webwerwe)
‘n goeie algemene kennis het van die plekke en die natuurlike kragte wat op die aarde in werk	1. bronne te lees en te gebruik om inligting te verwerk 2. inligting te gebruik, beskryf, verduideli, om vrae oor mense, plekke te beantwoord en die verhouding tussen die twee
die interaksie tussen die samelewing en die natuurlike omgewing verstaan	1. inligting te oorweeg, sintetiseer en organiseer 2. verband tussen oorsaak en gevolg, verandering en kontinuïteit te sien 3. diverse leefstyle en wêreldbeskouings te erken en te waardeer
onafhanklik dink en hul idees ondersteun met ‘n deeglike kennis	1. geografiese kennis te gebruik om probleme op te los 2. sake te kan bespreek en oor te debatteer 3. vooroordeel en verskillende standpunte te herken 4. eie idees gebaseer op nuwe kennis te ontwikkel 5. oplossings vir probleme voor te stel
omgee vir hul planeet en die welsyn van almal wat daar op woon	1. betrokke te raak by kwessies wat verband hou met die planeet, sy mense en hulpbronne met kennis en sensitiwiteit 2. verantwoordelik teenoor mense en die omgewing op te tree
met 'n verskeidenheid van bronne kan werk en verstaan, insluitend kaarte, data en foto’s	1. kaarte te trek en gebruik 2. inligting uit tekste, atlasse en ander bronne, insluitend visuele bronne soos foto’s, te identifiseer en te onttrek 3. te werk met data en statistiek in die vorm van grafieke, tabelle en diagramme 4. deur kruisverwysing inligting te kan gebruik en van verskillende bronne gebruik te maak
verskynsels in hul eie omgewing waarneem en by betrokke raak	1. waarneming, onderhoudvoering en optekenvaardighede deur middel van veldwerk te ontwikkel 2. onderhoude met mense te voer en sosiale vaardighede toe te pas 3. data te verwerk, interpreteer en evalueer
meer uitvind oor plekke, mense, gebeure en kwessies met behulp van verskillende bronne, bv. boeke, mense, foto’s, die internet	1. vrae te ontwikkel en bewoord 2. navorsingsvaardighede te ontwikkel en toe te pas 3. inligting te analiseer, aan te bied en te verwerk

Die Geografie kurrikulum beoog om leerders te ontwikkel wat:	Voorbeelde van vaardighede betrokke. Leerders sal in staat wees om:
idees en inligting kommunikeer	1. op ‘n duidelike en ingeligte wyse te praat 2. op ‘n gestruktureerde en samehangende wyse te skryf 3. kaarte, sketse, eenvoudige illustrasies, grafieke, en vloeidiagramme te teken 4. beredeneerde verduideliking te voorsien
ingeligte besluite neem en dan gepaste optrede neem	1. koöperatief en onafhanklik te werk 2. aksies sistematies en krities te beplan en evalueer

2.6 PROJEKTE

Leerders moet een projek in die Sosiale Wetenskappe in elke graad voltooi. Hulle moet dus ‘n projek in of Geskiedenis óf Geografie in ‘n gegewe jaar doen.

Daar moet met projekte aan die begin van die kwartaal begin word, en leerders moet ‘n sperdatum vir die inhandiging van hul projekte gegee word. Onderwysers moet seker maak dat hulle genoeg tyd het vir die nasien van die projekte alvorens die formele assesseringspunte ingehandig word. Die vordering van die projek moet gereeld deur die onderwysers gemonitor word.

Hierdie KABV kurrikulum verdeel die projekte tussen die twee vakke soos volg:

INTERMEDIÊRE FASE	
Graad 4 - kwartaal 1	Geskiedenis projek
Graad 5 - kwartaal 3	Geografie projek
Graad 6 - kwartaal 3	Geskiedenis projek
SENIOR FASE	
Graad 7 - kwartaal 1	Geografie projek
Graad 8 - kwartaal 3	Geografie projek
Graad 9 - kwartaal 3	Geskiedenis projek

2.6.1 Projekte in Geografie

Al die Geografie-projekte het ‘n sterk fokus op veldwerkwaarneming en navorsing in die plaaslike omgewing. Die Geografie-projekte word gespesifiseer omdat hulle deel is van die noodsaaklike kennis wat benodig word om die kurrikulum te voltooi. Elke projek word geïdentifiseer en omskryf by die betrokke gedeeltes in Afdeling 3 van hierdie-KABV kurrikulum dokument.

2.6.2 Projekte in Geskiedenis: Voorgestelde onderwerpe

Die volgende onderwerpe word vir projekte aanbeveel. (Dit kan uitgebrei en aangepas word om by die konteks van die leerders aan te pas. Onderwysers kan die handboek vir verdere leiding gebruik).

Geskiedenisprojek vir graad 4 - Kwartaal 1: Plaaslike geskiedenis

‘n Plaaslike geskiedenisprojek moet gedurende hierdie kwartaal gedoen word. Die uiteensetting hieronder is slegs ‘n voorstel. Onderwysers kan hul eie onderwerp kies vir die projek wat op die hulpbronne wat hulle beskikbaar het, gebaseer is.

Die volgende klasprojek sal die inhoud vir Kwartaal 1 meer konkreet vir die leerders maak.

Voorgestelde projekonderwerp: Maak ‘n museumuitstalling: ‘n Interaktiewe museum van alledaagse voorwerpe met byskrifte om daaraan betekenis te gee.

- Vind verskillende soorte inligting wat aspekte van die plaaslike gebied toon.
- Inligting kan van die verlede en die hede wees.
- Leerders moet die verskillende vorme van inligting (prente en foto’s, inligting en klein voorwerpe) van die huis en in hulle plaaslike omgewing versamel.
- Leerders moet byskrifte aanbring by die inligting wat hulle versamel het. Die byskrifte moet aandui watter soort inligting dit is en wat dit van die plaaslike omgewing vertel.
- Elke leerder behoort een kind of volwassene wat ‘n groot of klein verskil ten goede in die gebied gemaak het, identifiseer en ‘n onderhoud voer. Elke leerder moet die naam van die persoon en watter verskil die persoon gemaak het in twee tot drie sinne skryf. Inligting wat versamel is, moet versigtig gerangskik en in ‘n museumuitstalling in ‘n hoek van die klaskamer vertoon word.

Let wel:

1. By die opstel van die projekte is daar ‘n behoefte om uit te brei en die presiese riglyne wat gebruik word in die maak van ‘n museumuitstalling te verduidelik, asook ‘n geskikte voorbeeld vir assessering op te stel.
2. Onderwysers moet daarop let dat die woord bronne doelbewus verander het na ***‘ hoe vind ons inligting oor die verlede’*** vir Graad 4-6. Die woord ***“bronne”*** kan gebruik word indien onderwysers voel dat die leerders hierdie konsep verstaan.

Geskiedenisprojek vir Graad 6 Kwartaal 3: Voorgestelde projek onderwerp: die lewensverhaal van ‘n leier

- Onderwysers moet hierdie navorsingsprojek aan die begin van die kwartaal bekendstel.
- ‘n Sperdatum moet vir indiening gestel word sodat leerders hul projek vroegtydig kan inhandig en die nasien betyds afgehandel kan word en dit moet as deel van die kwartaalpunt aangeteken en terugvoering gegee kan word.
- Onderwysers behoort leerders te help om hul keuse van ‘n leier te maak
- Onderwysers moet die vordering van die leerders gedurende die kwartaal monitor.
- Onderwysers moet leiding aan leerders gee om inligting in te samel.
- Ouers en plaaslike groepe kan genader word vir inligting.
- Elke leerder moet ‘n persoon kies om oor te skryf. Leerders moet ‘n biografie van enige Suid-Afrikaner skryf wat bygedra het tot die bou van demokrasie.

Stel en beantwoord vrae oor die lewe en die eienskappe van goeie leiers

- Wanneer die leerders ‘n leier gekies het, moet hulle vrae stel soos: Hoekom is hy of sy ‘n voorbeeld van ‘n goeie leier?

- Voorbeelde van hoe hierdie leier 'n voorbeeld is van 'n goeie leier deur te verduidelik hoe hy of sy:
  - luister na mense;
  - 'n dienaar van die mense is en tot die voordeel van ander werk;
  - as deel van 'n span werk;
  - moed aan die dag lê;
  - dapper is;
  - toegewyd en heelhartig verbind is tot sy/ haar oortuigings;
  - toegewyd is en heelhartig verbind is aan ander, en
  - bereid is om opofferings te maak of iets ter wille van ander op te offer.

2.7 TYDSTOEWYSING EN GEWIGSWAARDES VAN ONDERWERPE

Beide vakke, Geskiedenis en Geografie, moet onderrig en gedurende elke kwartaal van die skooljaar geassesseer word.

Skole is vry om hul roosters binne hierdie beperking te organiseer. Die totale tyd wat vir Sosiale Wetenskappe toegeken word, is drie ure per week. Kontaktyd van 30 uur word dus in 'n kwartaal van 10 weke toegeken.

Ongeveer 15 uur per 10-week kwartaal word aan Geskiedenis toegeken. Ongeveer 15 uur per 10-week kwartaal word aan Geografie toegeken.

Let wel:

'n Voorgestelde tydstoewysing word in uur vir elke onderwerp en sub-onderwerp gegee. Dit is eenvoudig 'n riglyn, en hoef nie rigied toegepas te word nie. Die voorgestelde tye dui die gewig of die diepte van die ondersoek wat nodig is vir elke onderwerp met betrekking tot ander onderwerpe aan.

2.8 OORSIG VAN ONDERWERPE

Geskiedenis

OPSOMMING: INHOUDSOORSIG GESKIEDENIS INTERMEDIÊRE FASE			
Kwartaal	**Graad 4**	**Graad 5**	**Graad 6**
1	Plaaslike geskiedenis	Jagter-versamelaars en herders in Suider-Afrika	'n Afrika-koninkryk lank gelede in Suider-Afrika: Mapungubwe
2	Leer van leiers	Die eerste landbouers in Suider-Afrika	Ontdekkers van Europa vind Suider-Afrika
3	Handel oor tyd heen	'n Antieke-Afrikaanse samelewing: Egipte	Demokrasie en burgerskap in Suid-Afrika
4	Kommunikasie oor tyd heen	'n Erfenis-roete deur die provinsies van Suid-Afrika	Medisyne oor tyd heen

OPSOMMING: INHOUDSOORSIG GESKIEDENIS SENIOR FASE			
Kwartaal	**Graad 7**	**Graad 8**	**Graad 9**
1	Die koninkryk van Mali en die stad Timboektoe in die 14de eeu	Die Industriële Revolusie in Britanje en Suidelike-Afrika vanaf 1860	Tweede Wêreldoorlog (1939-1945)
2	Die Trans-Atlantiese Slawehandel	Die Minerale Revolusie in Suid-Afrika	Die Kerntydperk en die Koue Oorlog (1945-1990)
3	Kolonisasie van die Kaap in die 17de en 18de eeu	Die stormloop vir Afrika: laat 19de eeu	Keerpunte in Suid-Afrikaanse geskiedenis 1948 en 1950s
4	Samewerking en konflik op die grense van die Kaapkolonie in die vroeë 19de eeu	Eerste Wêreldoorlog (1914-1918)	Keerpunte in Suid-Afrikaanse geskiedenis 1960, 1976 en 1994

Geografie

OPSOMMING: INHOUDSOORSIG GEOGRAFIE INTERMEDIêRE FASE			
Kwartaal	**Graad 4**	**Graad 5**	**Graad 6**
1	Plekke waar mense woon (nedersettings)	Kaartvaardighede (fokus: Afrika)	Kaartvaardighede (fokus: Wêreld)
2	Kaartvaardighede	Fisiese verskynsels van Suid-Afrika	Handel (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)
3	Voedsel en boerdery in Suid-Afrika	Weer, klimaat en plantegroei van Suid-Afrika	Klimaat en plantegroei regoor die wêreld
4	Water in Suid-Afrika	Minerale en mynbou in Suid- Afrika	Bevolking - hoekom mense woon waar hulle dit doen (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)

OPSOMMING: INHOUDSOORSIG GEOGRAFIE SENIOR FASE.			
Kwartaal	**Graad 7**	**Graad 8**	**Graad 9**
1	Kaartvaardighede (fokus: Plaaslike kaarte)	Kaarte en aardbolle (fokus: globaal en plaaslik)	Kaartvaardighede (fokus: Topografiese en ortofotokaarte)
2	Aardbewings, vulkane en vloede	Klimaatstreke (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)	Ontwikkelingskwessies (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)
3	Bevolkingsgroei en veranderinge (fokus: Die wêreld)	Nedersetting (Afrika met 'n fokus op Suid-Afrika)	Oppervlakte kragte wat vorm gee aan die aarde (Fisiese Geografie)
4	Natuurlike hulpbronne en bewaring in Suid-Afrika	Vervoer en handel (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)	Gebruik van hulpbronne en volhoubaarheid (fokus: Die wêreld)

Vir verwysingsdoeleindes, is al die onderwerpe in Geskiedenis en Geografie van Graad 4 tot Graad 12 ten volle gelys op die volgende twee bladsye.

GESKIEDENIS INHOUDSONDERWERPE GRAAD 4 - 12	
KWARTAAL	**GRAAD 4**
1	Plaaslike geskiedenis
2	Leer van leiers
3	Vervoer oor die tyd heen
4	Kommunikasie oor tyd heen
	GRAAD 5
1	Jagter-versamelaars en herders in Suider-Afrika
2	Die eerste landbouers in Suider-Afrika
3	'n Antieke Afrikaanse samelewing: Egipte
4	'n Erfenis-roete deur die provinsies van Suid-Afrika
	GRAAD 6
1	'n Afrika-koninkryk lank gelede in Suider-Afrika: Mapungubwe
2	Ontdekkers van Europa vind Suider-Afrika
3	Demokrasie en burgerskap in Suid-Afrika
4	Medisyne oor tyd heen
	GRAAD 7
1	Die koninkryk van Mali en die stad Timboektoe in die 14de eeu
2	Die Trans-Atlantiese Slawehandel
3	Kolonisasie van die Kaap in die 17de en 18de eeu
4	Samewerking en konflik op die grense van die Kaapkolonie in die vroeë 19de eeu
	GRAAD 8
1	Die Industriële Revolusie in Brittanje en Suidelike-Afrika vanaf 1860
2	Die Minerale Revolusie in Suid-Afrika
3	Die stormloop vir Afrika: laat 19de eeu
4	Die Eerste Wêreldoorlog (1914-1918)

	GRAAD 9
1	Die Tweede Wêreldoorlog (1939-1945)
2	Die Kerntydperk en die Koue Oorlog (1945-1990)
3	Draaipunte in die Suid-Afrikaanse geskiedenis 1948 en 1950s
4	Draaipunte in die Suid-Afrikaanse geskiedenis 1960, 1976 en 1994
ONDERWERP	**GRAAD 10**
1	Die wêreld rondom 1600
2	Uitbreiding en verowering in die 15de-18de eeu
3	Die Franse Revolusie
4	Transformasies in Suider-Afrika na 1750
5	Koloniale uitbreiding na 1750
6	Die Suid-Afrikaanse Oorlog en Unie
	GRAAD 11
1	Kommunisme in Rusland 1900-1940
2	Kapitalisme en die VSA 1900-1940
3	Idees van ras in die laat 19de en 20ste eeu
4	Nasionalisme: Suid-Afrika, die Midde-Ooste en Afrika
5	Apartheid Suid- Afrika: 1940s-1960s
	GRAAD 12
1	Die Koue Oorlog
2	Onafhanklike Afrika
3	Die burgerlike samelewing proteste 1950's 1990's
4	Burgerlike verset 1970-1980's: Suid-Afrika
5	Die koms van demokrasie na Suid-Afrika en om vrede met die verlede te maak
6	Die einde van die Koue Oorlog en 'n nuwe wêreld orde

GEOGRAFIE INHOUDSONDERWERPE GRAAD 4 - 12	
KWARTAAL	**GRAAD 4**
1	Plekke waar mense woon
2	Kaartvaardighede
3	Voedsel en boerdery in Suid-Afrika
4	Water in Suid- Afrika
	GRAAD 5
1	Kaartvaardighede (fokus: Suid-Afrika)
2	Fisiese verskynsels van Suid-Afrika
3	Weer, klimaat en plantegroei van Suid-Afrika
4	Minerale en mynbou in Suid-Afrika

	GRAAD 6
1	Kaartvaardighede (fokus: die Wêreld)
2	Handel (fokus: Suid-Afrika en die Wêreld)
3	Klimaat en plantegroei om die wêreld
4	Bevolking - die rede waarom mense woon waar hulle dit doen. (fokus: Suid-Afrika en die Wêreld)
	GRAAD 7
1	Kaartvaardighede (fokus: plaaslike kaarte)
2	Aardbewings, vulkane en vloede
3	Bevolkingsgroei en -verandering (fokus: die Wêreld)
4	Natuurlike hulpbronne en bewaring in Suid-Afrika
	GRAAD 8
1	Kaarte en aardbolle (fokus: Internasionaal en plaaslik)
2	Klimaatstreke (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)
3	Nedersetting (Afrika met 'n fokus op Suid-Afrika)
4	Vervoer en handel (Fokus: Suid-Afrika en die wêreld)
	GRAAD 9
1	Kaartvaardighede (fokus: topografiese en ortofotokaarte)
2	Ontwikkelingskwessies (fokus: Suid-Afrika en die wêreld)
3	Oppervlakkragte wat vorm gee aan die aarde (Fisiese Geografie)
4	Gebruik van hulpbronne en volhoubaarheid (fokus: die Wêreld)
ONDERWERP	**GRAAD 10**
1	Die samestelling en struktuur van die atmosfeer
2	Plaattektoniek, plooiing, verskuiwing, vulkane en aardbewings
3	Bevolking: struktuur, groei en beweging
4	Water in die wêreld: oseane, vloede, waterbestuur
5	Geografiese tegnieke: topografiese kaarte, GIS
	GRAAD 11
1	Globale lugsirkulasie, Afrika se weer en klimaat
2	Gesteentes en landvorme, hellings, massabewegings
3	Ontwikkeling: verskille, kwessies en geleenthede
4	Hulpbronne en volhoubaarheid: grond, energie
5	Geografiese tegnieke: topografiese kaarte, lugfoto's, ortofotokaarte, GIS
	GRAAD 12
1	Klimaat en weer: siklone, plaaslike klimaat
2	Geomorfologie: dreineringstelsels en fluviale prosesse
3	Landelike en stedelike nedersetting
4	Ekonomiese geografie van Suid- Afrika
5	Geografiese tegnieke: topografiese kaarte, GIS, sinoptiese weerkaarte

AFDELING 3

3.1 INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE: UITEENSETTING VAN WAT ONDERRIG MOET WORD

GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 1		
Onderwerp: Plekke waar mense woon (Nedersettings)	**Voorgestelde kontaktyd** Een kwartaal/15 uur	**Aanbevole hulpbronne** Versamelings van prente en foto's om verskillende soorte nedersettings en nedersettingsfunksies te toon Tekeninge of veldsketse wat rigtings aandui Stories oor die lewens van mense in verskillende nedersettings Gemeenskapslede wat verskillende stories het om te vertel

Inhoud en konsepte

Mense en plekke * - 5 uur

- Plekke om te woon op plaas, bieredorpie dorp, stad
- Werk: werk wat mense doen op verskillende plekke **
- Geboue in verskillende plekke en hul gebruike - geboue soos huise, diereskuilings, winkels, skole, klinieke, banke, kantore, plekke van aanbidding, fabrieke, motorhuise en treinstasies
- Paaie en voetpaadjies - hoe hulle in nedersettings gebruik word

Bakens om die roete te verduidelik - 3 uur

- Die identifisering van bakens - natuurlike en menslike
- Beskryf en teken 'n kort reis - soos die pad na skool ***
- Verduidelik hoe om van een plek na 'n ander te reis - links, regs, reguit, bakens en name van die paaie.

Mense en hul behoeftes - 4 uur

- Wat alle mense benodig: Water, kos, skuiling, gesondheidsorg, energie
- Maniere waarop mense in hulle behoeftes voorsien: Stories om te beskryf hoe mense in verskillende plekke in hulle behoeftes voorsien ****

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering moet op 'n deurlopende basis plaasvind - 3 uur

Let Wel:

* Die fokus moet op die funksies, bronne en menslike aktiwiteite van die verskillende nedersettings geplaas word.

** Sluit primêre, sekondêre en tersiêre voorbeelde van menslike aktiwiteite in. Dit is nie nodig om hierdie terminologie op hierdie vlak bekend te stel nie.

*** Kaartwerkvaardighede behoort stelselmatig in kwartaal 2 ontwikkel te word. Dit is 'n eenvoudige inleiding en behoort te fokus op die identifisering en die tekens van 'n reeks van funksies en nie op die akkuraatheid van kartering nie.

**** Stories hoef nie gevallestudies te wees nie, maar moet gebaseer wees op werklike situasies - beide voldoende hulpbronvoorsiening en ondervoorsiening van hulpbronne.

(Dit is nie nodig om al die bogenoemde behoeftes te dek nie.)

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui is, geïntegreer te word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 2		
Onderwerp: Kaartvaardighede	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Voorwerpe en prente om syaansig en planaansigte te toon Blanko kaarte: wêreld (kontinente) Suid-Afrika (met provinsies) Kaart van Suid-Afrika (politiek) Aardbol (model van die wêreld) Wêreldkaart (plat muurkaart) Legkaarte van Kaart (waar moontlik)

Inhoud en konsepte

Sy-aansig en planaansig - 2 uur

- Planaansig en bo-aansig van eenvooudige voorwerpe - byvoorbeeld ‘n koppie, hoed, skoen, boks, appel
- Planaansig - byvoorbeeld tafel, klaskamer, eenvoudige geboue, bome en ‘n sportveld
- Prente wat syaansig en planaansig toon

Simbole en Sleutels * - 3 uur

- Simbole soos eenvoudige prente of letters
- Simbole op ‘n eenvoudige grootskaalkaart
- Sleutels, as lys van simbole, met hul betekenisse op Suid-Afrikaanse kaarte
- Lees van ‘n kaart op n plaas, boeredorpie of deel van dorp deur van simbole en sleutel gebruik te maak
- Teken of voltooiing van eie kaart deur van simbole en sleutel gebruik te maak

Ruitverwysings * - 2 uur

- Konsep van alfa-numeriese ruitverwysings
- Ruitverwysings vir simbole op eenvoudige ruitnet
- Lees en verskaf van ruitverwysings op ‘n eenvoudige grootskaalkaart

Kompasrigtings - 1 uur

- Noord (N), suid (S), oos (O) en wes (W) in plaaslike omgewing
- Kompasrigtings (N, S, O en W) op ‘n kaart **

‘n Kaart van Suid-Afrika *** - 2 uur

- See en land op ‘n kaart - hoe dit aangedui word
- Name van oseane langs die kuslyn van Suid-Afrika
- Provinsies - name en ligging op ‘n kaart van Suid-Afrika
- Hoofstede en dorpe van provinsies
- Benaderde ligging van eie nedersetting op ‘n kaart van Suid-Afrika

‘n Aardbol en kaart van die wêreld *** - 2 uur

- Die wêreld is rond soos ‘n bal - ‘n kaart is plat
- Kontinente - hul name en waar dit op ‘n aardbol en op ‘n kaart van die wêreld voorkom
- Oseane - Stille (Pasifiese), Atlantiese en Indiese
- Suid-Afrika - ‘n land op die kontinent van Afrika (ligging)

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering moet op ‘n deurlopende basis plaasvind - 3 uur

Let wel:

* Voorbeelde van die verskillende nedersettings en nedersettingskenmerke (kwartaal 1) moet met hierdie onderwerpe oor kaartvaardighede geïntegreer word.

** Verwys na die kaarte van Suid-Afrika en die wêreld met noord aan die bokant van die bladsy.

*** Leerders moet blankokaarte voltooi en inkleur. Die fokus hier moet op die oordrag van inligting van ‘n voltooide kaart op ‘n kaart van hul eie wees.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAPHY - KWARTAAL 3		
Onderwerp: Voedsel en boerdery in Suid-Afrika	**Kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Prente van verskillende soorte gewasse, diere en soorte voedsel wat mense eet Voorbeelde van voedsel -geprosesseerd en ongeprosesseerd Foto's van mense wat op plase werk Vloeidiagramme met prente om prosesse van voedselvervaardiging te toon Kaart van **Suid-Afrika** met provinsies

Inhoud en konsepte

Mense en voedsel - 2 uur

- Voedsel wat mense eet - vanaf plante en diere (klassifikasie) *
- Maniere waarop mense hul voedsel verkry - koop; verbou; versamel, visvang, jag

Soorte boerdery - 3 uur

- Boerdery vir self en familie (bestaansboerdery)
- Boerdery van gewasse en diere om te verkoop (kommersiële boerdery)
- Verbouing van voedsel in dorpe en stede

Gewas- en veeboerdery - 5 uur

- Gewasboerdery - belangrike gewasse van Suid-Afrika
- Gevallestudie van vrugteboerdery in Suid-Afrika
- Veeboerdery - grootvee, kleinvee, pluimvee
- Gevallestudie van veeboerdery in Suid-Afrika**
- Ligging van hoof gewas- en veeboerderystreke in Suid-Afrika (simbole op 'n kaart)

Onverwerkte en verwerkte voedselsoorte - 3 uur

- Konsepte van onverwerkte en verwerkte voedselsoorte - met voorbeelde
- Hoe en waarom mense voedsel prosesseer - insluitend kook, uitroog, uitdruk, sny en vermeng
- Van die plaas tot fabriek tot winkel tot huis: koringlanderye tot brood tot toebroodjie (vloeidiagram)

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind - 2 uur

Let wel:

* Dit sluit nie die leer oor voedselgroepe en gebalanseerde diëet in nie. Dit is by die kurrikula vir Lewensvaardighede en Natuurwetenskappe en Tegnologie ingesluit.

** Pluimveeboerdery word ingesluit by veeboerdery. LOOM skrywers en onderwysers mag hoenderyboerdery of enige ander soort veeboerdery as 'n gevallestudie doen. Beklemtoon die versorging van die diere.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat by die inleiding aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 4		
Onderwerp: Water in Suid-Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Prente wat bronne van varswater illustreer Vloeidiagramme van die natuurlike water Siklus en siklusse van watergebruik Stories van mense wat water versamel/ water skoonhou/ waterbesoedeling/ met behulp van water oordeelkundig

Inhoud en konsepte

Watergebruike - 2 uur

- Daaglikse gebruike in persoonlike lewens
- Ander gebruike - soos boerdery, fabrieke, myne, opwekking van elektrisiteit, tuine en ontspanning

Water as 'n hulpbron - 5 uur

- Soutwater en varswater op aarde
- Die natuurlike watersiklus: vanaf see na land en terug na die see
- Varswater in die natuur: reën, riviere, strome, vleilande, mere en ondergronds
- Berging van water:
- Waarom moet mense water stoor
- Maniere om water te stoor - soos in damme, watertenke, emmers en potte

Hoe mense water verkry (toegang) - 3 uur

- Riviere, strome en fonteine - mense verkry en dra water direk van natuurlike bronne
- Boorgate en fonteine - water ondergronds verkry
- Vragmotors met waterhouers vir plekke wat nie oor ander bronne beskik nie
- Krane - water beweeg langs pype van die groot damme na die suiweringsaanlegte, reservoirs en uiteindelik na krane in gemeenskappe, huise en ander geboue

Besoedeling en afvalwater - 2 uur

- Persoonlik, daaglikse gebruike wat water besoedel
- Fabriek en plaasafval
- Afvalwater en hersirkulering van rioolvuil
- Die siklus van waterverbruik: hoe water van die natuurlike siklus onttrek en gebruik word en weer na see terugvloei

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 1		
Onderwerp: Kaartvaardighede (Fokus: Afrika)	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Wêreldkaart Aardbol Politieke en fisiese kaarte van **Afrika** (mag in een kaart gekombineer word) Foto's van Afrika landskap Kompas

Inhoud en konsepte

Wêreldkaart en kompasrigtings - 2 uur

- Ligging van die ewenaar, noord- en suidpole op 'n aardbol
- Die sewe kontinente (oorsig van Graad 4)
- Agt punte op die kompas - N/S/O/W/NO/NW/SO/SW
- Agt rigtings vanaf 'n bepaalde punt op 'n wêreldkaart

Afrika ons kontinent (oseane, lande en belangrikste stede) - 4 uur

- Ligging van Afrika op 'n wêreldkaart en aardbol (oorsig van Graad 4)
- Oseane rondom Afrika (name en liggings)
- Konsepte van lande en grense

Lande van Afrika

- Ligging van alle lande*
- Landgeslote of met 'n kuslyn ; N,S, of op Ewenaar*
- Madagaskar - 'n land en 'n eiland
- Zanzibar - 'n eiland van Tanzanië

Groot stede van Afrika - insluitende Kaïro, Lagos, Johannesburg, Nairobi

- Suid-Afrika se buurlande (Botswana, Lesotho, Mosambiek, Namibië, Swaziland, Zimbabwe)
- Konsep van hoofstede
- Hoofstede van Suid-Afrika en buurlande

'n Fisiese kaart van Afrika - 3 uur

- Verskynsels op 'n fisiese kaart: hoog- en laagliggende gebiede, berge, riviere, mere.
- Maniere waarop hoogte bo seespieël op 'n kaart aangetoon word**
- Ligging op 'n kaart* (insluitende basiese inligting oor elke verskynsel)
  - Afrika se hoogste berge: Kilimanjaro en Berg Kenia
  - Suidelike Afrika se hoogste piek: Thabana Ntlenyana in die uKhahlamba-Drakensbergreeks
  - Afrika se drie grootste mere: Victoria, Tanganjika, Malawi
  - Afrika se groot riviere: Nyl, Niger, Kongo, Zambezi, Limpopo, Gariep-Oranje
  - Suidelike Afrika se bekende watervalle: Victoria, Maletsunyane, Augrabies
  - Afrika se groot woestyne: Die Sahara en die Namib
  - Fisiese verskynsels as grense tussen lande - fokus op riviere en mere

Beelde van Afrika - 3 uur

- Foto's van 'n reeks natuurtonele en landskappe in Afrika - soos byvoorbeeld fisiese verskynsels, nedersettingstipes, geboue en menslike aktiwiteite (stel vrae en aflei van inligting)***
- Gebruik ruitverwysings wat op 'n kaart voorsien is om ligging naastenby te bepaal vanwaar foto's geneem is

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind -

Let wel:

* Hierdie afdelings is vir doeleindes van kaartlees en nie vir gewoonte leer nie.

** Sluit skakering en punthoogtes op kleinskaalkaart in, soos byvoorbeeld 'n kaart van Afrika. (Moenie kontoere insluit nie.)

*** Voorsien ruitverwysings van elke foto van 'n bepaalde kaart. Dit sal toelaat dat die ligging van 'n bepaalde kaart naastenby vasgestel kan word.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat by inleiding aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 2		
Onderwerp: Fisiese verskynsels van Suid-Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** • Foto's van riviere, berge, kuslyne en ander landskappe in **Suid-Afrika** • Prente wat menslike aktiwiteite in verskillende fisiese omgewings toon • Fisiese kaart van **Suid-Afrika**

Inhoud en konsepte

Suid-Afrika van bo gesien (fisiese kaart) 2 uur

- Hoogliggende en laagliggende plekke (hersien "seevlak" en "hoogte bo seevlak")
- Kusvlakte, eskarp, plato (konsepte en ligging van verskynsels in **Suid-Afrika**)
- Ligging van die Hoëveld, Laeveld, Groot Karoo, Klein Karoo, Kalahari and Namakwaland

Fisiese verskynsels - 3 uur

- Berge, bergreekse, valleie en heuwels, riviere, watervalle, kuslyne - kape en baaie
- Ligging van belangrike fisiese verskynsels in eie provinsie
- Ligging van geselekteerde fisiese verskynsels in **Suid-Afrika** - soos Tafelberg, the uKhahlamba-Drakensberg, Waterberg, St. Lucia-meer, Augrabiese Waterval, Kaappunt, Algoabaai * (kaart)
- Plekname - hoe drie geselekteerde plekke/gebiede in **Suid-Afrika** hul name verkry het **

Riviere - 3 uur

- Waar riviere ontstaan en uitmond - vloeirigtings vanaf hoogliggende gebiede na die see
- Konsep van rivierstelsels - sytakke en opvanggebiede
- Hoofriviere van **Suid-Afrika** - identifiseer die bronne, belangrikste sytakke en vloeirigting (kaart)

Fisiese verskynsels en menslike aktiwiteite - 4 uur

- Skakels tussen fisiese verskynsels, waar mense woon en wat hulle doen (menslike aktiwiteite)
- Maniere waarop menslike aktiwiteite die fisiese landskappe verander - gevallestudies moet die volgende insluit:
- Invloed van damme op die fisiese omgewing
- Padbou

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind - 3 uur

Let wel:

* Geselekteerde fisiese verskynsels behoort 'n reeks van verskillende verskynsels oor Suid-Afrika in te sluit.

** Kies plekke wat met fisiese verskynsels geassosieer word

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat by inleiding aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 3		
Onderwerp: Weer, klimaat en plantegroei van Suid-Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Reënmeter, termometer, windkous of weerhaan Atlas met temperatuur- en reënvalkaarte van **Suid-Afrika** Foto's van verskillende soorte natuurlike plantegroei in **Suid-Afrika** Reënvalstatistieke/grafieke

Inhoud en konsepte

Weer - 3 uur

- Elemente van weer - temperatuur, wind, wolkdekking, reënval
- Neerslag - reën, hael en sneeu *
- Hoe temperatuur en reën gemeet kan word (instrumente en metingseenhede) **
- Bepaling en beskrywing van windrigting
- Weerkaarte in die media (koerante en televisie)
- Hoe weerstoestande daaglikse leefwyse van mense beïnvloed

Waarneming en optekening van die weer (Onafhanlike projek)*** - 2 uur

- Doen waarneming oor daaglikse weerstoestande oor 'n typerk van twee weke
- Verslag oor temperature, wolkdekking, neerslag en wind, gebruik van begrippe soos baie warm, warm, koud, koel, bewolk, gedeeltelik bewolk, skoon lug, droog, nat en winderig ****
- Sluit waarnemings van windrigting en weerpatrone oor tydperk van waarneming in
- Doen waarneming oor hoe weer die daaglikse leefwyse van mense beïnvloed en lewer kommentaar daarop

Reënval - 2 uur

- Reënval in Suid-Afrika (verspreidingskaart)
- Reënvalpatrone - somer/winter/deur die jaar (kaarte; kolomgrafieke vir uitgesoekte plekke)

Klimaat - 3 uur

- Verskil tussen weer en klimaat
- Verskillende soorte klimaat in Suid-Afrika (baie warm, warm, koud, koel, droog, nat, bedompig)
- Klimaat van eie omgewing - somer en winter

Natuurlike plantegroei - 3 uur

- Konsep van 'natuurlike plantegroei'
- Verband tussen natuurlike plantegroei en klimaat - voorbeelde van plante en aanpassings by klimaat oor Suid-Afrika heen
- Gevallestudie - Savanna graslande:
  - Ligging in Suid-Afrika
- Skakeling tussen die klimaat, natuurlike plantegroei en wild

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind - 2 uur

Let wel:

* Neerslag: Dit is ingesluit om die konsep van verskillende vorme van neerslag te dek. Dit is nie nodig om die verskillende neerslagtipes in te sluit nie.

** Maak van 'n reënmeter is 'n voorgestelde aktiwiteit

*** Hierdie onafhanklike studie is 'n projek vir formele assessering. Hierdie projek moet vroeg in die kwartaal vir indiening later in die kwartaal bekend gemaak word. Dit behoort nie baie formele klaskamertyd te in beslag te neem nie. 'n Tyd vir die verduideliking en die monitering van die projek sal egter nodig wees.

**** Leerders met toegang tot meetinstrumente (soos termometer en reënmeter) moet dit gebruik en hul bevindinge waar toepaslik gandui deur middel van grafieke. Ander beskrywende waarnemings moet ook verskaf word. Teken simbole vir gegewe begrippe op 'n daaglikse kalender word aanbeveel vir alle leerders.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat by inleiding aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 4		
Onderwerp: Minerale en mynbou in Suid-Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Kaart van Suid-Afrika wat die verspreiding van minerale oor provinsies heen aantoon Prente om alle afdelings van die afdelings te illustreer

Inhoud en konsepte

Minerale en steenkoolhulpbronne van Suid-Afrika - 4 uur

- Minerale as nie-hernieubare hulpbron
- Belangrikste minerale wat in Suid-Afrika ontgin word en hul gebruike - insluitende goud, platinum, diamante, ystererts, chroom, koper, silwer en mangaan

Steenkool as 'n nie-hernieubare hulpbron

- Hoe steenkool gevorm word*
- Gebruike van steenkool
- Ligging van minerale en steenkoolmyne en skakel met nedersettingspatrone (kaart)

Mynbou en die konsep van mynbou-omgewing - 5 uur

- Konsep van mynbou
- Maniere van mynbou
- Oopmyn/ oppervlakmynbou
- Skag en ondergrondse mynbou

Invloed van mynbou op die omgewing - voorbeelde moet insluit:

- Besoedeling (water en lug)
- Vernietiging van plant- en dierelewe
- Afval en rioolafval

Mynbou en mense - 3 uur

- **Uitdagings om in 'n ondergrondse-goudmyn te werk - soos ventilasie, hitte, rotsstortings, stof**
- **Gesondheid- en veiligheidsrisiko's vir mynwerkers - insluitend silikose**
- Reëls om die gesondheid en veiligheid van mynwerkers te beskerm

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind basis - 3 uur

Let wel:

* Steenkool word uit organiese plantoorblyfsels gevorm en is dus nie 'n mineraal.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat by inleiding aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 1		
Onderwerp: Kaartvaardighede (Fokus: Wêreld)	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** ‘n Stel atlasse Aardbol Koerante/tydskrifte 360° gradeboog

Inhoud en vaardighede

Lengte- en breedtegraad (grade) - 4 uur

- Breedtegraad en lengtegraad op ‘n aardbol (grade)
- Konsep van halfronde
- **Noordelike en Suidelike halfronde - geskei deur die ewenaar**
- **Oostelike en Westelike halfronde** - geskei deur die Greenwich Meridiaan en 180° lengtelyn
- Enige plek op die aardbol is in twee halfronde - noord of suid en oos of wes
- Ligging van Suid-Afrika in Suidelike-en Oostelike-halfronde
- Breedte- en Lengtegraad op ‘n kaart (grade) - van ‘n aardbol tot ‘n plat kaart

Vind geselekteerde lande en stede in breedte-en lengtegraad

Skale - 4 uur

- Konsep van skaal
- Klein-en grootskaalse kaarte: verskillende skale vir verskillende kaarte - van wêreldkaarte tot straatkaarte *
- Lynskaal
- Woordskaal
- Meet reguitlyn-afstande tussen stede op ‘n Suid-Afrikaanse en die wêreldkaart

Atlasse, globale statistieke en huidige gebeure - 4 uur

- Soorte inligting voorsien in ‘n atlas
- Hoe die inligting op ‘n atlas georganiseerd is
- Eie provinsie in ‘n atlas: Watter inligting kan ‘n kaart oor ‘n provinsie gee?
- Die wêreld se drie langste riviere/ hoogste berge/ die grootste woestyne/ die grootste woude/ grootste oseane **/ grootste stede (bevolking)/ grootste lande (area)

Bepaal die huidige gebeure of plekke in die nuus op 'n kaart (aan die gang deur die loop van die jaar)

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind basis - 3 uur

Let wel:

* Gebruik slegs woord- en lynskale.

** Let daarop dat al die oseane bymekaar as een wêreldoseaan aansluit - dit het slegs verskillende name in verskillende dele van die wêreld.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui, geïntegreer word

Leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek bygehou word.

GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 2		
Onderwerp: Handel (Fokus: Suid-Afrika en die wêreld)	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Daaglikse goedere vir praktiese ruil-aktiwiteite Tabelle en grafieke vir data-hantering

Inhoud en vaardighede

Waarom mense handel dryf - 2 uur

- Handel as ruil van goedere
- Handel as die koop en verkoop van goedere vir geld
- Uitvoere en invoere - tussen Suid-Afrika en die wêreld

Waarmee mense handel dryf - 2 uur

Goedere:

- Grondstowwe (primêre produkte)
- Vervaardigde goedere (sekondêre produkte)
- Vaardighede en dienste

Hulpbronne en hul waardes - 4 uur

- Waardes van geselekteerde grondstowwe en vervaardigde goedere

Gevallestudies *

- Van kakao tot sjokolade
- Van goud tot juweliersware

Regverdige handel - 4 uur

- Konsepte van “regverdige handel” en “onregverdige handel”
- Die menslike koste van onregverdige handel - werk en uitbuiting

Regverdige handel - Gevallestudies van ‘n positiewe projek

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 3 uur

* Gevallestudies hier moet toon hoe die waardes van hulpbronne verander het deur middel van die vervaardigingsproses, die koste langs die pad en waar winste die opvallendste is.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 3		
Onderwerp: Klimaat en plantegroei oor die wêreld	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**	**Aanbevole hulpbronne** Atlas Wêreldkaarte om die jaarlikse reënval en die somer en winter temperature te toon Grafieke met 'n maandelikse temperatuur en reënval data Foto's van plantegroeitipes Foto's van mense in hul omgewings

Inhoud en konsepte

Klimaat regoor die wêreld * - 4 uur

- Verskil tussen weer en klimaat (hersiening van Graad 5)
- Warm, gematigde en koue streke van die wêreld - insluitende Januarie en Julie temperatuurkaarte
- Nat en droë gebiede van die wêreld - insluitende jaarlikse reënvalkaart

Tropies reënwoude ** - 3 uur

- Ligging op aarde
- Klimaat: temperatuur en reënvalpatrone (maandelikse gemiddeldes)
- Natuurlike plantegroei en wildlewe in 'n reënwoud
- Ontbossing - redes en gevolge deur middel van 'n gevallestudie

Warm woestyne - 3 uur

- Ligging op Aarde
- Klimaat: temperatuur- en reënvalpatrone (maandelikse gemiddeldes)
- Natuurlike plantegroei en wildlewe in 'n woestyn
- Hoe mense leef in 'n woestyn - voorbeelde van leefstyle

Naaldwoude - 3 uur

- Ligging op Aarde
- Klimaat: temperatuur - en reënvalpatrone (maandelikse gemiddeldes)
- Natuurlike plantegroei en wildlewe in 'n naaldwoud
- Menslike aktiwiteite - voorbeelde om skakelings tussen die natuurlike omgewing en die maniere hoe mense lewe te illustreer

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind **Let wel:**

* Faktore wat die temperatuur en reënval beinvloed saam met klimaat-streke van die wêreld, moetin Graad 8 bestudeer word. Hier is die fokus op die begrip van die verandering van die klimaat en lees en kruisverwysing-inligting op verskillende kaarte.

** Savanna grasvelde in Suid-Afrika word as 'n gevallestudie in Graad 5 ingesluit. Hier moet nog drie natuurlike gebiede bekendgestel word ter voorbereiding van 'Klimaatstreke van die wêreld" in Graad 8.

Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

<table>
<tr><th colspan="3">GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GEOGRAFIE - KWARTAAL 4</th></tr>
<tr><td>Onderwerp: Bevolking - Waarom mense woon waar hulle dit doen
(Fokus: Suid-Afrika en die wêreld)</td><td>Voorgestelde kontaktyd
Een kwartaal/15 uur</td><td>Aanbevole hulpbronne
Atlas
Statistiek Suid-Afrika: Verkorte Sensus
Bevolkingsverspreidingskaarte: Suid-Afrika en die wêreld</td></tr>
<tr><td colspan="3">Inhoud en konsepte
Mense en provinsies in Suid-Afrika - 3 uur
• Bevolkingsverspreiding en bevolkingsdigtheid
• Bevolkingsverspreiding in Suid-Afrika (verspreidingskaart)
• Totale bevolkingsyfers vir elke provinsie (lees van grafieke)
• Gemiddelde bevolkingsdigtheid vir elke provinsie (lees van grafieke)
Waarom mense woon waar hulle dit doen (Suid-Afrika)- 5 uur
• Redes vir die ligging van nedersettings - soos klimaat, plantegroei, natuurlike kenmerke, wette (verlede en hede), hulpbronne en
• Menslike aktiwiteite (soos die mynbou, visvang en handel)
• Landelike en stedelike konsepte
• Waarom mense uit landelike gebiede na dorpe en stede/ stedelike gebiede beweeg
Mense regoor die wêreld - 4 uur
• Bevolkingsverspreiding regoor die wêreld (verspreidingskaart *)
• Die invloed van klimaat, water en minerale hulpbronne op ‘n globale nedersetting **
• Belangrike stede en hul bevolkingsgrootte (kaart*)
• Gevallestudie van ‘n belangrike stad om die redes vir die ligging te beklemtoon
Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind
Let wel:
* Dieselfde bevolkingskaart kan vir hierdie twee sub-onderwerpe gebruik word.
** Terwyl klimaat, water en minerale hulpbronne nie die enigste invloed op die globale nedersetting is nie, moet die sterk invloed van hierdie faktore beklemtoon word op die wêreld se bevolkingsverspreidingskaart. Dit moet kruisverwysing met kaarte insluit wat klimaat, fisiese verskynsels en minerale hulpbronne toon.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Hierdie inhoud en die gepaardgaande konsepte moet met die geografiese doelwitte en vaardighede wat in Afdeling 2 aangedui is, geïntegreer word, leerders moet gereeld lees en skryf.
Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.</td></tr>
</table>

3.2 INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS: RAAMWERK VAN WAT ONDERRIG BEHOORT TE WORD

Rasionaal vir die keuse van inhoud

Onderwerpe uit die NKV waarmee onderwysers gemaklik is om te onderrig, is behou. Sommige van die NKV onderwerpe wat goed werk in die klaskamer is op 'temas' gebaseer. Dit beteken dat dit moeilik is om die chronologiese samehang deur elke onderwerp in elke jaar en deur die fases te behou. Wysigings is gebaseer op die beginsel van "terug na kennis" en is gemaak om:

- voorsiening te maak vir meer diepte in minder onderwerpe;
- voorsiening te maak vir die ontwikkeling van Geskiedenis as 'n afsonderlike dissipline;
- bepaling van volgorde te verbeter en chronologiese samehang binne onderwerpe te verhoog;
- onderwerpe wat te kognitief veeleisend vir die vlak is te verwyder; en
- openbare kommentaar te akkommodeer.

OPSOMMINGSTABEL VAN GESKIEDENIS INHOUD			
Kwartaal	**Graad 4**	**Graad 5**	**Graad 6**
1	Plaaslike geskiedenis	Jagter-versamelaars en herders in Suider-Afrika	'n Afrika-koninkryk lank gelede in Suider-Afrika: Mapungubwe
2	Leer van die leiers	Die eerste landbouers in Suidelike Afrika	Ontdekkingsreisigers van Europa vind Suider-Afrika
3	Vervoer oor tyd heen	'n Antieke-Afrikaanse samelewing: Egipte	Demokrasie en burgerskap in Suid-Afrika
4	Kommunikasie oor tyd heen	'n Erfenis-roete deur die provinsies van Suid-Afrika	Medisyne oor tyd heen

<table>
<tr><th colspan="2">GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 1</th></tr>
<tr><td>Onderwerp:</td><td>Voorgestelde kontaktyd
Een kwartaal/15 uur</td></tr>
<tr><td colspan="2">Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word</td></tr>
<tr><td colspan="2">Agtergrondsinligting: Onderwysers moet daarop let dat die woord “bronne” doelbewus verander het na “hoe vind ons inligting oor die verlede” vir Graad 4-6. Die woord “bronne” kan gebruik word as onderwysers voel dat die leerders hierdie konsep kan verstaan.
Fokus: Vind meer uit oor die verlede en die toepassing van hierdie kennis op die plaaslike geskiedenis.
Inhoud en konsepte
Die vind van ‘n verskeidenheid van vorme van inligting oor die geskiedenis van ‘n plaaslike gebied
Hoe kan ons oor die hede uitvind in ‘n plaaslike gebied - 2 uur
• inligting vanaf foto’s
• inligting vanaf geskrifte
• inligting vanaf stories en onderhoude met mense
• inligting vanaf voorwerpe
Hoe kan ons oor die geskiedenis uitvind van ‘n plaaslike gebied - 3 uur
• inligting vanaf foto’s
• inligting vanaf geskrifte
• inligting vanaf stories en onderhoude met mense
• inligting vanaf voorwerpe
Geskiedenisprojek vir Graad 4: Plaaslike Geskiedenis 7 uur
Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 3 uur</td></tr>
</table>

GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 2	
Onderwerp: Leer van leiers	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word	

Agtergrondsinligting: Die lewensverhale van groot leiers soos Mandela en Gandhi behoort aan alle mense oor die hele wêreld. Hulle seleksie is op hul leierseienskappe as menslike wesens gebaseer.

Fokus: Die eienskappe van goeie leiers, deur van die lewensverhale van Nelson Mandela en Mahatma Gandhi as voorbeelde gebruik te maak.

Inhoud en konsepte

Stel en beantwoord vrae oor die lewe en die eienskappe van goeie leiers - 2 uur

‘n Goeie leier:

- Luister na die mense;
- is ‘n dienaar van die mense en werk tot voordeel van ander;
- werk met ‘n span;
- het moed;
- is dapper;
- is toegewyd en is heelhartig verbind aan sy of haar oortuigings;
- is toegewyd en is heelhartig verbind aan ander, en
- is bereid om iets ter wille van ander op te offer.

Lewensverhale van leiers wat bogenoemde eienskappe toon: Hoekom is hy ‘n voorbeeld van ‘n goeie leier?

- Is dit altyd maklik om ‘n goeie leier te wees?
- Is leiers altyd gewild?
- Is leiers altyd volmaak?
- Hoe kan gewone mense die voorbeeld van goeie leiers volg?

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 3 uur
Leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

Let wel: Onderwysers kan ‘n plaaslike, provinsiale, nasionale of internasionale leier van hul eie keuse byvoeg as hulle toegang tot naslaanmateriaal het en as tyd dit toelaat. Die leier moets tot die vooruitgang van demokrasie en menseregte bygedra het.

<table>
<tr><th colspan="2">GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 3</th></tr>
<tr><td>Onderwerp: Vervoer oor tyd heen</td><td>Voorgestelde kontaktyd
Een kwartaal/15 uur</td></tr>
<tr><td colspan="2">Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fokus: Hoe vervoer op die grond, water en in die lug mense se lewens oor tyd heen verander het.
Inhoud en konsepte
Vervoer op land - 6 uur
• diere
• karre, waens en koetse
• die fiets
• die stoomenjin en die trein
• die motor
• algemene vorms van vervoer van mense en goedere op grond vandag
Gevallestudie: skade aan die omgewing: uitlaatgasse in ‘n groot stad - 1 uur
Vervoer op water - 4 uur
• Vlotte, kano’s en rietbote
• Sommige van die eerste seilskepe: Chinese junks, Arabiese dau(skip), karvele ligte skip, Britse hoë skepe, klipperboot
• Die eerste stoomskepe
• Moderne vorms van vervoer van water
Vervoer in die lug - 2 uur
• Ballonne en lugskepe
• Wright broers en die uitvinding van die eerste vliegtuig
• Moderne vorme van lugvervoer
Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 2 uur
Leerders moet gereeld lees en skryf.
Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.</td></tr>
</table>

GRAAD 4: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 4	
Onderwerp: Kommunikasie oor tyd heen	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word	
Fokus: Hoe kommunikasie met verloop van tyd verander het, en hoeveel vorme van kommunikasie dieselfde gebly het. **Inhoud en konsepte** Die oudste vorms van menslike kommunikasie - 3 uur • Taal, simbole, liedere, kuns en dans • San-jagter-versamelaars (die eerste mense in Suider-Afrika) as ‘n voorbeeld Verandering in die moderne vorms van kommunikasie - 9 uur • Posstelsel • Radio • Die vroeë tikmasjiene voor elektrisiteit • Telegraaf • Telefoon • Kamera • Televisie • Rekenaar • Internet • Selfoon **Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 3 uur** • Leerders moet gereeld lees en skryf. • Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.	

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 1	
Onderwerp: Jagter-versamelaars en herders in Suider-Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word	

Agtergrondsinligting: Die inhoud wat hieronder gelys word, is van toepassing op die laaste 10 000 jaar van die Latere Steentydperk. Ouer Steentydperk periodes dateer oor honderde duisende jare terug.

Landbouers het Suider-Afrika sowat 1 700 jaar gelede binnegekom. Jagter-versamelaars was nie gemarginaliseer of uitgeskuif weens kompetisie nie, maar het die Suider-Afrikaanse boerdery-landskap met boere oor die grootste deel van die afgelope 1 700 jaar gedeel.

Fokus: Die leefwyse van jagter-versamelaars en herders, die vroegste inwoners van Suider-Afrika, en hoe ons inligting oor hulle verkryvind.

Inhoud en konsepte

Suid-Afrika van 10 000 duisend jaar gelede: die mense van die Latere Steentydperk

Hoe ons inligting van jagter-versamelaars en herders verkry - 2 uur

- Stories
- Voorwerpe
- Rotstekeninge
- Boeke
- Tans

Vir die huidige sal ons oor hulle uitvind deur die waarneming van die lewende samelewings (etnografie)

San-jagter-versamelaar-samelewing in die Later Steentydperk - 8 uur

- Geleef uit die omgewing (‘n grondige kennis van die omgewing beteken dat die San geweet het wanneer wilde hulpbronne seisoenaal beskikbaar was. Hulle het rondgetrek om saam te val met die beskikbaarheid.)
- Die uitvinding van die pyl en boog, wat bygedra het tot jag-doeltreffendheid
- Sosiale organisasie: alles is bedoel om gelykop verdeel te word binne ‘n groep
- Plantmedisyne
- Sangelowe en godsdiens

Rotstekeninge

- Waar, wanneer, hoe en hoekom dit geskep is
- Interpretasies van rotskuns
- Suid-Afrikaanse Landswapen en die Linton Rotskunspaneel

Khoikhoi Herdersamelewing in die Later Steentydperk - 2 uur

- Herderlike leefwyse
- Hoe San en Khoikhoi dieselfde grond gedeel het

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ’n gereelde basis plaas te vind - 3 uur

- Leerders moet gereeld lees en skryf.
- Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.
- **Let wel:** LOOM skrywers behoort nie besonderhede oor die moderne San in die Kgalagadi of in Namibië in te sluit nie.

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 2	
Onderwerp: Die eerste landbouers in Suidelike Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word	

Agtergrondsinligting: Die eerste landbouers in Suider-Afrika was Bantoe-sprekers en argeologie toon dat hulle Suider-Afrika tussen 2 000 en 1 700 jaar gelede binnegekom het. Die studie van die Ystertydperk-argeologie bied 'n geskiedenis vir die meerderheid van die hedendaagse Suidelike-Afrikaanse en Suid-Afrikaanse burgers.

Die begrip "Ystertydperk" is 'n gerieflike etiket vir hierdie tydperk, waar mense gereedskap van yster gemaak het, maar al die ander fasette van hierdie gemeenskappe moet nie geïgnoreer word nie. Argeoloë het dus begrippe soos "landbouers" of "boere" gebruik.

Die koms van die landbouers het nie die einde van die besetting van die jagter-versamelaars beteken nie. Hulle het in werklikheid deel van die landskap geword - in sommige gevalle deur ondertrouery en in kulturele interaksie (al die klikgeluide in die Nguni-tale, byvoorbeeld, is afgelei van die Khoisan-tale).

Ystertyd-gemeenskappe was baie vloeibaar, buigsaam en het 'n groot kapasiteit vir verandering gehad. Mense kon beweeg, skuif en hulle affiliasie verander as hulle nie gelukkig was nie. Die gewilde idee dat die Bantoe-sprekende mense in 'stamme' geleef het, is verkeerd en die begrip moet vermy word, aangesien dit aanvaar dat samelewings staties en onveranderlik was. In plaas daarvan is 'opperhoofskap' 'n beter woord, maar daar moet onthou word dat opperhoofskappe vloeibaar en buigsaam was - hulle het gekom en gegaan en politieke mag en burgerskap het voortdurend verander.

Inheemse gemeenskappe was polities, strategies, ekonomies en tegnologies innoverend voor vir die koloniale tydperk. Die mite wat so dikwels na vore kom, is die kontras tussen samelewings met die geskrifte ("beskaafde, progressiewe, innoverende"), met inheemse gemeenskappe ("stam, vasgeval in 'n statiese tradisionalisme"). Alle mense oor die wêreld heen is ewe polities, ekonomies, strategies en tegnologies innoverend, ongeag wanneer hulle geleef het en waar hulle woon.

Fokus: Die leefwyse van die eerste landbouers van Suider-Afrika en hoe ons inligting oor hulle vind.

Inhoud en konsepte

Wanneer, waarom en waar die eerste Afrikaanse landbouers hulle in Suider-Afrika gevestig het - 2 uur

Houdings oor land

Interaksie met die Khoisan - beginsels van heelhartige aanvaarding van ander mense. (In die Ystertydperksamelewing was dit belangrik vir politieke mag dat leiers vreemdelinge aanvaar en hulle in hul eie gemeenskappe eïntegreer).

Hoe die vroeë-Afrikaanse landbouers in gevestigde opperhoofskappe gelewe het - 10 uur

- Plaasopstalle en boeredorpies
- Landbou: gesaaides en lewende hawe
- Sosiale, politieke en ekonomiese strukture

Rolle van mans, vroue, seuns en dogters (kinders was vanaf 'n vroeë ouderdom ekonomies aktief en het met trots 'n bydra gelewer tot die welstand van die gemeenskap, in hul tienerjare is hulle geïnisieer en opgevoed in die verantwoordelikhede van volwassenheid.)

- 'n Kultuur van samewerking, bv. gemeenskaplike werkspartye tydens die ploegseisoen, hulp aan 'n nuweling deur die uitleen van kalwers vir 'n jaar of twee. Dit het die welstand en goeie sosiale verhoudings van die gemeenskap as 'n geheel verseker.
- Die rol van die opperhoof
- Die rol van beeste

Gereedskap en wapens van yster en koper

- Verdeling van arbeid: geslagsgebaseerde aktiwiteit: manse
- Metaalwerk (yster, smeltery en vuurtegnologie, ystersmid)
- Pottebakkery
- Dag-tot-dag gebruik
- Gebruik in seremonies met die Lydenburg-hoofde as 'n voorbeeld
- Handel
- Medisyn een genesing

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind -

- Leerders moet gereeld lees en skryf.
- Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

Let wel: Samelewings is nooit staties nie, maar verander voortdurend oor tyd heen. Verandering het lank gelede stadiger plaasgevind, terwyl verandering vandag gewoonlik vinniger is. Tussen 900 en 1300 nC, het opperhoofskappe groter geword, meer georganiseerd en meer kompleks. Leerders sal hierdie veranderinge in graad 6 bestudeer.

GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 3	
Onderwerp: 'n Antieke Afrikaanse samelewing: Egipte	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word	
Fokus: Die leefwyse in die antieke Egiptiese samelewing. **Inhoud en konsepte** Die Nylrivier en hoe dit nedersetting beïnvloed - 2 uur Die leefwyse in die antieke Egipte - 8 uur • Sosiale struktuur in antieke Egipte • Opvattings en godsdiens • Farao's • Sfinks, piramides en tempels • Hiërogliewe • Wiskunde en sterrekunde • Medisyne en dokters: siektes, anatomie, fisiologie en kliniese eksamens Gevallestudie: Die graf van Tutankhamen - 2 uur • Die ontdekking van die graf, wat, wanneer, waarom • Wat die ontdekking oor die antieke Egiptiese samelewing aan die lig gebring het Die verspreiding van Egipte se gevorderde kennis na ander plekke, soos Europa en die Midde-Ooste - 1 uur **Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind - 2 uur** Leerders moet gereeld lees en skryf. Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.	

<table>
<tr><th colspan="2">GRAAD 5: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 4</th></tr>
<tr><td>Onderwerp: ‘n Erfenis-roete deur die provinsies van Suid-Afrika</td><td>Voorgestelde kontaktyd
Een kwartaal/15 uur</td></tr>
<tr><td colspan="2">Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word</td></tr>
<tr><td colspan="2">Agtergrondsinligting: Ons het ‘n ryk en diverse erfenis wat vandag aan alle Suid-Afrikaners behoort. Erfenis kan tasbaar en nie-tasbaar wees. Tasbare erfenis sluit in dinge wat ons kan sien en aanraak. Nie-tasbare erfenis sluit dinge in soos ons familie erfenis, godsdiens, lof poësie, musiek, liedjies, dans en feeste.

Hierdie erfenis-roete neem ons na plekke in verskillende dele van Suid-Afrika en kyk na ‘n paar van die dinge wat van belang is wat ons uit die verlede geërf het.

Fokus: ‘n Voorbeeld van erfenis wat in elke provinsie van belang is

Inhoud en konsepte

Die name van provinsies en hul hoofstede op ‘n kaart - 1 uur

Wat is erfenis - 2 uur

Verskillende voorbeelde van erfenis uit elke provinsie: 9 uur
• Erfenis in plekke van belang: Voorbeeld: Wieg van die Mensdom, Gauteng
• Erfenis in voorwerpe: Voorbeeld: Goue voorwerpe by Mapungubwe: Limpopo
• Erfenis in mense se prestasies: Voorbeeld: Frances Baard: Noord-Kaap
• Erfenis in die name van die plekke: Voorbeeld: Name van riviere, damme en dorpe: Vrystaat
• Erfenis en veranderende identiteite: Voorbeeld: Die Kasteel: Wes-Kaap
• Erfenis en inheemse medisyne: Voorbeeld: Die genesende eienskappe van die aalwyn: Oos-Kaap
• Erfenis in argitektuur: Voorbeeld: Klip-ommuurde stad Kaditshwene: Noordwes
• Natuurlike erfenis en inheemse kennisstelsels (IKS): Voorbeeld: Makhonjwaberge, die oudste in die wêreld. Berge en voorouers in IKS: Mpumalanga
• Erfenis in die kuns: Voorbeeld: San-rotskuns in die Drakensberge: Kwazulu Natal

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 3 uur

Leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

Let wel:

Die voorbeelde vir elke provinsie is ‘n gids. Ander voorbeelde vir elke provinsie kan deur LOOM skrywers gekies word. LOOM skrywers moet die konsepte van erfenis duidelik binne konteks uiteneensit.

Onderwysers mag verdere erfenis voorbeelde kies van die provinsie waarin hul skool geleë is as die tyd dit toelaat en indien hulpbronne beskikbaar is.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS- KWARTAAL 1</th></tr>
<tr><td>Onderwerp: ‘n Afrika-koninkryk lank gelede in Suider-Afrika: Mapungubwe</td><td>Voorgestelde kontaktyd
Een kwartaal/15 uur</td></tr>
<tr><td colspan="2">Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in Afdeling 2, geïntegreer word</td></tr>
<tr><td colspan="2">
Agtergrondsinligting: Hierdie onderwerp bied ‘n geleentheid om oor idees oor verandering en tegnologiese, sosiale en politieke innovasie uit te brei. Die tydperk van 900 nC het al hoe meer gegaan oor die Suider-Afrikaanse binnelandse gemeenskappe wat deel van ‘n veel groter wêreld deur middel van koop en verkoop, handel en kulturele verwisseling geword het. Mapungubwe was ‘n komplekse samelewing op ‘n veel groter politieke skaal as wat voorheen in Suider-Afrika gesien is. Daar was veranderinge in die politieke mag, leierskap en gesag en in die organisering, bestuur en instandhouding van daardie politieke mag.
Dit is belangrik om Mapungubwe in sy historiese konteks te verstaan. Hierdie onderwerp bied dus ‘n kort inleidende oorsig van die nedersettings in die Limpopo-vallei voor Mapungubwe, en sluit ook ‘n kort oorsig van Groot Zimbabwe in wat Mapungubwe opgevolg het as die sentrum van die Suider-Afrikaanse handel.
Die onderwerp sluit ook Marco Polo se reise in, want hy was ‘n Europese ontdekkingsreisiger in Asië gedurende dieselfde tyd as wat Mapungubwe op die toppunt van sy krag was. Dit bied ‘n nuttige vergelyking van gemeenskappe oor sommige dele van die wêreld in dieselfde tydperk.
Fokus: Die hooffokus is op Mapungubwe, sy interne struktuur en die handel in Afrika en regoor die Indiese Oseaan.
Inhoud en konsepte
Veranderinge in die samelewing in die Limpopo-vallei tussen 900 nC en 1 300 nC: groter, meer georganiseerd en meer kompleks - 1 uur
Nedersettings in die Limpopo-vallei voor Mapungubwe: K2 en Schroda - 1 uur
Mapungubwe: eerste staat in Suider-Afrika 1220 - 1300: 6 uur

Koning en heilige leierskap
Eerste klip-ommuurde paleis
Belangrikheid van Mapungubwe Heuwel
Eerste dorp
Duidelike sosiale klasse
Goue renosters en ander goue voorwerpe (simbole van koninklike mag en politieke leierskap)
Handel regoor Afrika en die Indiese Oseaan en verder (globalisering)
Goedere waarmee handel gedryf is
Mense se reis te voet: roetes, gevare, om die pad te vind

Vandag: Wêreld Erfenisterrein en die Orde van Mapungubwe
Verandering en kontinuïteit in die Ooskushandel met nedersettings binnelands - 1 uur
Groter Zimbabwe
Europese ontdekkingsreisiger in Asië gedurende dieselfde tyd as wat Mapungubwe op sy toppunt was - 3 uur

Europese ontdekkingsreisiger Marco Polo en sy reise
Marco Polo se invloed op die Europese handelaars en -ontdekkers

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ´n gereelde basis plaas te vind - 3 uur
Leerders moet gereeld lees en skryf.
Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.
</td></tr>
</table>

GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 2	
Onderwerp: Ontdekkers van Europa vind Suider-Afrika	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede asook die gepaardgaande konsepte soos aangedui in artikel 2, geïntegreer word	

Agtergrondsinligting: Die onderwerpe wat in kwartaal 1 behandel word, sluit die koninkryk van Groot Zimbabwe in. Dit is belangrik om daarop te let dat hierdie komplekse Suider-Afrikaanse samelewing op die toppunt van sy mag was gedurende dieselfde tyd as wat die Europese Renaissance plaasgevind het. Europeërs was nog altyd nuuskierig oor Afrika, maar op hierdie stadium in die Europese geskiedenis het die Europeërs baie min oor Afrika geweet. Europeërs het slegs sowat 600 jaar gelede begin om ons vasteland te verken. Die groot impak wat Europa later op die vasteland van Afrika (veral die Britse invloed op Suid-Afrika) gehad het, sal in graad 7, 8 en 9 bestudeer word.

Fokus: Veranderinge in Europa, wat die Europeërs in staat gestel het om ander dele van die wêreld te verken, en hul vroeë verkenning van die Suider-Afrikaanse kus.

Inhoud en konsepte

Redes vir die Europese ontdekkingsreise: 8 uur

Die Europese Renaissance 15de en 16de eeu: ‘n keerpunt in die Europese geskiedenis

Gevallestudies: Die bydraes van:

- Leonardo da Vinci
- Galileo

Nuwe idees en kennis (insluitende die invloed op Europa van elders)

Uitvindings: kruit, magnetiese kompas,karaveel (insluitend invloed op Europa van elders)

Die verspreiding van die Christelike godsdiens

Handel en wins maak

- Europese handelsroete na die Ooste via Suider-Afrika - 4 uur
- Dias en sy bemanning ontmoet die Khoikhoi in Mosselbaai -1488
- Die reis van Dias
    - Die reis van Da Gama VOC (Hollandse Oos-Indiese Kompanjie) reise
- Lewe van ‘n seeman op ‘n VOC skip

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op ‘n gereelde basis plaas te vind - 3 uur

- Leerders moet gereeld lees en skryf.
- Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 3	
Onderwerp: Demokrasie en burgerskap	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede soos aangedui in artikel 2, geïntegreer word	

Agtergrondsinligting: Suid-Afrika het vir die eerste keer in 1994 'n demokrasie geword na baie jare van stryd teen apartheid.

Fokus: Die betekenis van demokrasie en goeie burgerskap

Inhoud en konsepte

Hoe mense hulself in 'n demokrasie regeer: ons nasionale regering - 7 uur

- Die eerste demokratisiese regering in Suid-Afrika in 1994
  - Politieke partye en stemmery in die nasionale verkiesings
  - Die doel van die Grondwet
- Die rol van die Parlement
- Die belangrikheid van reëls en wette
- Die regstelsel en gelykheid volgens die wet
- Regte en verantwoordelikhede van burgers in 'n demokrasie

  Gevallestudie: Fatima Meer: 'n leier in die bou van demokrasie
- Die Grondwethof

Gevallestudie: Pius Langa: Hoofregter van die Grondwetlike Hof: 2005 - 2009

Kinders se regte en verantwoordelikhede - 2 uur

Kinderhandves in Suid-Afrika

Nasionale simbole sedert 1994 - 2 uur

- Landswapen
- Nasionale vlag
- Volkslied

Geskiedenis navorsingsprojek vir Graad 6: 'n Biografie van 'n Suid-Afrikaner wat bygedra het tot die vestiging van demokrasie.

Klastyd vir projekwerk - 2 uur

Let wel: Handboeke moet besonderhede verskaf oor hoe om 'n navorsingsprojek te doen en 'n biografie te skryf.

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind - 2 uur

Leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

GRAAD 6: INTERMEDIÊRE FASE GESKIEDENIS - KWARTAAL 4	
Onderwerp: Medisyne oor tyd heen	**Voorgestelde kontaktyd** **Een kwartaal/15 uur**
Die inhoud moet met die historiese doelwitte en vaardighede soos aangedui in artikel 2, geïntegreeer word	

Agtergrondsinligting: In Suid-Afrika word inheemse medisyne met kruie, middels (of muti) geassosieer en advies deur sangomas of nyangas oorgedra. Inheemse genesing is geneig om 'n holistiese benadering tot die siekte te vola en die pasiënt se geestelike en fisiese welstand gelyktydigt te behandel.

Westerse medisyne word dikwels in teenstelling met die benadering wat deur praktisyns van inheemse medisyne gevolg word. Westerse medisyne word met siektes van die fisiese liggaam geassosieer en is gebaseer op die beginsels van wetenskap, tegnologie en kennis wat hoofsaaklik in Wes-Europa en Noord-Amerika ontwikkel is. Westerse medisyne het in die verlede dikwels die skakel tussen die geestelike en die fisiese verwaarloos, maar 'n meer holistiese benadering is nou algemeen deel van die onderrig in die meeste Westerse mediese skole.

Fokus: Die veranderende wyses van die behandeling van siektes

Inhoud en konsepte

Inheemse genesing in Suid-Afrika - 3 uur

- Daar word geglo dat siekte meer as net fisiese oorsake het: siekte het oorsake wat op 'n holistiese wyse genees kan word deur maniere te vind om die pasiënt op sy gemak te stel, kontak met voorouers te maak, deur drome en inheemse medisyne
- Nie alle inheemse praktyke sluit geestelike genesing in nie. Sommige genesers het 'n groot kennis van medisinale plante. Baie tradisionele genesers gebruik kruie en plante, nie geeste nie, om pasiënte te genees. Westerse maatskappye ontdek voortdurend meer en meer farmaseutiese gebruike van inheemse plante

Hoe mense geïdentifiseer en opgelei word om genesers te wees

Sommige moderne Westerse wetenskaplike mediese ontdekkings - 7 uur

Die stryd teen aansteeklike siektes:

- Inenting teen pokke en die rol van Edward Jenner
- Die verband tussen kieme en siektes en die rol van Louis Pasteur.
- Die kieme wat TB veroorsaak en die rol van Robert Koch
- Die eerste antibiotika (penisillien) en die rol van Alexander Fleming

Gevallestudie: 'n Deurbraak in die chirurgie: Die eerste hartoorplanting

Kort oorsig van ontdekkings wat hierdie operasie moontlik gemaak het: narkose; vermyding van infeksie, bloedoortappings, X-strale;

Hartchirurgie: Christiaan Barnard en die wêreld se eerste hartoorplantingsoperasie

Skakel tussen die holistiese en Westerse vorme van die genesing van vandag - 2 uur

Hersiening, assessering (formeel en informeel) en terugvoering behoort op 'n gereelde basis plaas te vind - 3 uur

Leerders moet gereeld lees en skryf.

Bewyse van die leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

AFDELING 4: ASSESSERING IN SOSIALE WETENSKAPPE

4.1 INLEIDING

Assessering is ’n deurlopende, beplande proses om inligting oor leerders se prestasie te identifiseer, versamel en interpreteer, deur verskillende vorme van assessering te gebruik. Dit behels vier stappe: genereer en insameling van bewyse van prestasie; evaluering van hierdie bewyse, die opteken van die bevindinge; en die gebruik van hierdie inligting om die leerder se ontwikkeling te verstaan en daardeur die leer- en onderrigproses te verbeter.

Assessering moet beide informeel (assessering vir leer) en formeel (assessering van leer) wees. In beide gevalle behoort gereelde terugvoering aan leerders voorsien te word, om die leerervaring te verbeter.

Riglyne vir goeie assesseringspraktyke in Geskiedenis en Geografie

Die doelstellings en vaardighede in die vak moet op die kennisinhoud sowel as die take, projekte, toetse of eksamens toegepas word.

In die assessering van kennis, sal onderwysers die leerder se vermoë assesseer om die doelwitte te bereik en die vaardighede te demonstreer soos uiteengesit in Artikel 2 van hierdie dokument. Ten einde leerders in staat te stel om die doelwitte te bereik en om die vaardighede te demonstreer, sal hulle ‘n volle begrip en insig moet hê van die inhoud en konsepte wat in Afdeling 3 uiteengesit is. Geheuervaardighede bly belangrik.

Assessering sluit gewoonlik skryfwerk in. Dit beteken dat leerders skryfvaardighede geleer moet word en gehelp moet word om dit te beoefen. Mondelinge werk, praat, debatvoering en drama kan ook geassesseer word en is soms baie waardevol vir hersiening of voorbereiding van geskrewe werk.

Leerders ondervind dikwels probleme om vollengte en in opstelformaat te skryf. Hulle moet opgelei word om die inligting wat hulle wil insluit (om te kies dit wat relevant is) te kies, om die inligting te rangskik (in volgorde te plaas met ander inligting) en verbinding van inligting te bewerkstellig (‘n logiese volgorde te maak, of argumenteer).

Die gehalte van leerders se werk is afhanklik van die sorg wat vir hul take en vrae gestel word. Hulle moet akkurate en gedetailleerde instruksies gegee word, deur hulle te vertel wat hulle moet doen sowel as om hulle te vertel waar hulle die inligting wat hulle nodig het kan kry. Dit is dikwels ‘n goeie idee om wesenlike vrae in ‘n aantal kleiner vrae, of stappe, af te breek.

Plagiaat (die gebruik van iemand anders se werk en voorgee dat dit ‘n mens se eie is) is ‘n besondere probleem, òf dit behels dat iemand anders die werk doen òf, die kopiëring van ‘n ander leerder se werk, of kopieer en plak van die Internet. Dit is noodsaaklik dat leerders opgelei word om te toon wanneer hulle iets aanhaal en hul verwysings aantooni. Net so moet onderwysers aan leerders ‘n voorbeeld stel deur altyd die verwysings vir meer inligting en die bronne wat hulle gebruik, aan te dui.

4.2 INFORMELE OF DAAGLIKSE ASSESSERING

Assessering vir leer het ten doel die voortdurende invordering van inligting leerders se prestasie wat gebruik kan word om hul leer te verbeter.

Informele assessering is ‘n daaglikse monitering van leerders se vordering. Dit word gedoen deur middel van waarnemings, besprekings, praktiese demonstrasies, leerder-onderwyser konferensies, informele klaskamer interaksies, ens. Informele assessering kan so eenvoudig wees as die staking gedurende die les om waarnemings

van leerders te maak, of om besprekings omtrent leerproses met leerders te voer. Informele assessering moet gebruik word om terugvoering te gee aan die leerders en beplanning vir onderrig in te lig, maar hoef nie aangeteken te word nie. Dit moet nie gesien word as afsonderlik van die leer van aktiwiteite wat in die klaskamer plaasvind nie. Leerders of onderwysers kan hierdie assesseringstake nasien.

Self- en portuurassessering betrek leerders aktief in assessering. Dit is belangrik omdat dit leerders toelaat om te leer asook te besin oor hulle eie prestasie. Die resultate van die informele daaglikse assesseringstake word nie formeel opgeteken nie, tensy die onderwyser verkies om dit te doen. Die resultate van die daaglikse assesseringstake word nie in aanmerking geneem vir bevordering en sertifisering nie.

Leerders moet gereeld lees en skryf, begin nende met sinne en paragrawe en mettertyd opbou na uitgebreide werkstukke. Baie daarvan kan gestruktureerd gedoen word deur aktiwiteite wat in die handboek voorkom deur te werk. Ander betroubare bronne van inligting wat die kurrikulum verryk, kan gebruik word deur ‘n wel deurdagte keuse en diskresie.

Bewyse van leerder se werk, insluitend die assessering, moet in die leerder se notaboek gehou word.

4.3 FORMELE ASSESSERING

Alle assesseringstake wat deel uitmaak maak van ‘n formele program van assessering vir die jaar, word as formele assessering beskou. Formele assesseringstake word deur die onderwyser nagesien en opgeteken vir progressie en sertifiseringsdoeleindes. Alle formele assesseringstake is onderhewig aan moderering met gehalteversekering ten doel en om te verseker dat toepaslike standaarde gehandhaaf word.

Formele assessering bied aan onderwysers die geleentheid om op ‘n sistematiese wyse te evalueer hoe goed hul leerders vorder in ‘n graad en in ‘n bepaalde vak. Voorbeelde van formele assessering sluit in toetse, eksamens, praktiese take, projekte, mondelinge aanbiedings, demonstrasies, optredes, ens. Formele assesseringstake vorm deel van ‘n jaarlange formele program van assessering in elke graad en vak.

4.3.1 Formele assesseringsvereistes vir Sosiale Wetenskappe

Geskiedenis en Geografie moet afsonderlik geassesseer word. Die vorme van assessering wat gebruik word, moet gepas wees vir die leerders se ouderdom en ontwikkelingsvlak.

Leerders moet elke kwartaal formele assessering vir Geskiedenis en vir Geografie lê. Formele assessering sluit formeel geassesserde take, tesame met projekte en eksamens, in. (Verwys na die program van assessering op die volgende bladsy.)

4.3.2 Soorte formele assessering vir Sosiale Wetenskappe

Projekte

Leerders moet ‘n projek in die Sosiale Wetenskappe in elke graad voltooi. Hulle het dus ‘n projek in òf Geskiedenis òf Geografie in ‘n gegewe jaar. Vir meer inligting oor projekte en wanneer dit voltooi moet word, verwys na Afdeling 2 van hierdie dokument.

Toetse en eksamens

Toetse en eksamens vir formele assessering moet ‘n aansienlike gedeelte van die inhoud dek.

Toetse en eksamens moet onder streng gekontrolleerde omstandighede voltooi word.

Elke toets en eksamen moet vir ‘n reeks kognitiewe vlakke voorsiening maak. (Verwys na die tabel in die afdeling oor Beplanning vir Assessering later in hierdie afdeling.)

Kognitiewe vlak	Persentasie
Lae orde: Kennis en herroeping	**30**
Middel orde: Begrip en toepassing	**50**
Hoë orde: Analise, Evaluering en Sintese	**20**

Take

Take moet ontwerp word om die inhoud en konsepte van die vak te dek en sluit ‘n verskeidenheid van aktiwiteite in wat gekies word om die geïdentifiseerde doelwitte en vaardighede te evalueer.

Formele assesseringstake kan een of ‘n kombinasie van die aktiwiteite wat hieronder gelys word, insluit. Hierdie lys kan uitgebrei word:

Skryf kort antwoorde op vrae (dit kan enkele woorde, kort frases of sinne insluit)

Skryf paragrawe, en vanaf graad 7, moet uitgebreide skryfwerk in die regte volgorde gerangskik word

Navorsing van vrae of onderwerpe

Skryf ‘n klein stukkie van die navorsing neer

Lees en som op

Luister en notuleer

Waarnemings aanteken

Vrae beantwoord (kort- en/of langer antwoorde)

Vrae stel (vrae toon insig)

Voltooiing van vraag- en antwoordbladsye

Tekeninge en byskrifte aanbring

Pas, sorteer, lys, beskryf en vergelyk tekste, grafieke, kaarte, foto’s, prente

Die maak van verbindings tussen oorsake en gevolge

Identifiseer ooreenkomste en verskille

Kies en organiseer inligting

Analiseer en sintetiseer inligting

Lees, voltooi en/of teken kaarte

Werk met data (grafieke en tabelle)

Die vind van en/ of werk met bronne

Kruisverwysing en inligting vergelyk

Verskaf ‘n verduideliking (mondeling, geskrewe of visueel)

Identifiseer en bespreek kwessies

Uitdrukking en die regverdiging van ‘n standpunt

Evaluering van idees en aksies

Opsporing van vooroordeel

‘n Aanbieding voordra (mondeling, geskrewe of visueel)

Maak ‘n model, plakkaat of grafiek

Interpreteer foto’s en skryf byskrifte

Deelname aan ‘n gestruktureerde, voorbereide gesprek, debat of rolspel.

Voordat die uitdeel van ‘n assesseringstaak aan leerders gedoen word, moet onderwysers seker maak dat hulle in staat is om al die vrae te beantwoord. Wanneer onderwysers ‘n assesseringstaak stel, moet hulle ‘n memorandum van antwoorde en/ of ‘n matriks vir die assessering saamstel. Verwys na die sewe-punt aanslagkode of skaal van prestasie by die opstel van ‘n matriks.

Onderwysers moet sonder uitstel die assesseringstake nasien. Leerders moet deurlopende, opbouende terugvoering ontvang, beide informeel en formeel. Terugvoering moet sterkpunte uitwys en swakhede aantoom die leerder se ontwikkelingsbehoeftes te identifiseer. Aksieplanne oor hoe leerders ondersteun sal word, moet deel van die terugvoering wees.

Dit is belangrik dat die terugvoering aan leerders hul aanmoedig om beter te doen en hul selfvertroue opbou.

Beplanning vir Assessering

Die stel van goeie assesseringstake kan baie uitdagend wees en onderwysers word aangemoedig om noukeurig geselekteerde handboeke as ‘n riglyn te gebruik, en goeie assesseringstake te deel met onderwysers in ander skole.

Volg hierdie stappe by die ontwerp van jou eie taak of aktiwiteit:

1. Verklaar die doel van die assessering (Hoekom?)
2. Besluit op die assesseringsaktiwiteit of -aktiwiteite (Vorm van assessering)
3. Besluit op die inhoud, konsepte en vaardighede wat geassesseer word (Wat?)
4. Kies ‘n formaat vir leerder aanbieding (verduidelik die metode: Hoe?)

Formele assessering moet voorsiening maak vir ‘n reeks kognitiewe vlakke en vermoëns van leerders soos hieronder getoon. ‘n Formele assessering behoort die volgende in te sluit: lae-, middel-en hoë orde aktiwiteite of vrae, met ‘n oorhelling na die kognitiewe vlak van die middel orde.

KENNIS EN HERROEPING	BEGRIP/ TOEPASSING	TOEPASSING	KONSEPTUELE REDENASIE: ANALISE	KONSEPTUELE REDENASIE: SINTESE	KONSEPTUELE REDENASIE: EVALUERING
Lae orde	**Middelorde**		**Hoë orde**		
Aanhaal Absorbeer Benoem Definieer Aandui Herhaal Herken identifiseer Kies Kwoteer Label Lys Memoriseer Omskryf Onthou Pas Reageer Reproduseer Tel Natrek Uitwys	Beskryf Bespreek Definieer Demonstreer Gee voorbeelde Herhaal Herskryf Illustreer Interpreteer Kies Klassifiseer Lei Onderskei Oorskakel Opsom Parafraseer Pas Skakel oor Skat Veralgemeen Verduidelik Vergelyk	Verander Bereken Konstrueer Demonstreer Teken Illustreer Voorspel Dui die verwantskap aan tussen Los op Gebruik	Diskrimineer Onderskei Ondersoek Onderverdeel Organiseer Skei Uiteensetting Verwantskap	Bespreek Formuleer Genereer Groepeer Integreer Kombineer Konstrueer Ontwerp Opsom Organiseer Rangskik Saamstel Skep Uittrekseksel maak Veralgemeen	Aanbeveel Beoordeel Besluit Dispuut Evalueer Gevolgtrekking maak Gradeer Interpreteer Kontrasteer Kritiek uitspreek Kritiseer Motiveer Ondersteun Blesis Skep

4.4 PROGRAM VAN ASSESSERING

Die program van assessering is saamgestel om formele assesseringstake oor alle vakke in 'n skool te versprei.

Intermediêre Fase

Deurlopende assessering: 75% (insluitende halfjaarlikse ekamen/toets)

Einde van Jaar-eksamen: 25%

GRAAD 4			
Kwartaal 1	Geskiedenis	Projek	Deurlopende assessering 75%
	Geografie	Taak	
Kwartaal 2	Geskiedenis	Taak/Toets	
	Geografie	Taak/Toets	
Kwartaal 3	Geskiedenis	Taak	
	Geografie	Taak	
Kwartaal 4	Geskiedenis	Toets/Eksamen	Einde van Jaar-toets. / eksamen 25%
	Geografie	Toets/Eksamen	

GRAAD 5			
Kwartaal 1	Geskiedenis	Taak	Deurlopende assessering 75%
	Geografie	Taak	
Kwartaal 2	Geskiedenis	Taak/Toets	
	Geografie	Taak/Toets	
Kwartaal 3	Geskiedenis	Taak	
	Geografie	Projek	
Kwartaal 4	Geskiedenis	Toets/Eksamen	Einde van Jaar-toets. / eksamen 25%
	Geografie	Toets/Eksamen	

GRAAD 6			
Kwartaal 1	Geskiedenis	Taak	Deurlopende assessering 75%
	Geografie	Taak	
Kwartaal 2	Geskiedenis	Taak/Toets	
	Geografie	Taak/Toets	
Kwartaal 3	Geskiedenis	Projek	
	Geografie	Taak	
Kwartaal 4	Geskiedenis	Toets/Eksamen	Einde van Jaar-toets. / eksamen 25%
	Geografie	Toets/Eksamen	

4.5 OPTEKENING EN RAPPORTERING

Optekening is ’n proses waartydens ’n onderwyser ’n leerder se prestasievlak vir ’n spesifieke assesseringstaak dokumenteer. Dit dui op die leerder se vordering na die bereiking van die kennis soos in die kurrikulum en assesseringsbeleid voorgeskryf. Rekords van leerderprestasie moet dus bewys lewer van die leerder se konseptuele progressie in ’n graad en sy of haar gereedheid om na die volgende graad bevorder te word. Rekords van leerder-prestasie moet ook gebruik word om die vordering wat deur onderwysers en leerders gemaak is in die onderrig- en leerproses te verifieer.

Rapportering is ’n proses waartydens die leerder se prestasie aan leerders, ouers, skole en ander belanghebbendes gekommunikeer word. Leerderprestasie kan op verskillende maniere, insluitend rapporte, ouervergaderings, skoolbesoeke, ouer-onderwyser konferensies, telefoonoproepe, briewe, klas- of skool nuusbriewe, gerapporteer word. Onderwysers in alle grade moet in persentasies teenoor die vak opteken. Die verskillende prestasievlakke en hul ooreenstemmende persentasiebande word in die tabel wat volg, getoon.

KODES EN PERSENTASIES VIR OPTEKENING EN RAPPORTERING

Kode	Beskrywing van bevoegdheid	Persentasie
7	Uitstaande prestasie	80 - 100
6	Verdienstelike prestasie	70 - 79
5	Beduidende prestasie	60 - 69
4	Voldoende prestasie	50 - 59
3	Gemiddelde prestasie	40 - 49
2	Basiese prestasie	30 - 39
1	Nie bereik nie	0 - 29

Onderwysers sal werklike punte teenoor die taak opteken deur van ’n optekenblad gebruik te maak, en hulle moet van persentasies teenoor die vak op die leerders se rapporte gebruik maak.

Sosiale Wetenskappe vir Intermediêre en Senior Fase leerder se verslae:

Toon Geskiedenis en Geografie afsonderlik en saam op die skool se verslag, soos in die voorbeeld hieronder:

Sosiale Wetenskappe	
Geskiedenis	**%**
Geografie	**%**
Gemiddelde (Sosiale Wetenskappe)	

4.6 MODERERING VAN ASSESSERING

Moderering verwys na die proses wat verseker dat assesseringstake regverdig, geldig en betroubaar is. Moderering moet op skool, distriks-, provinsiale en nasionale vlak geïmplementeer word. Omvattende en toepaslike modereringspraktyke moet in plek wees vir die gehalteversekering van alle vakassessering.

4.7 ALGEMEEN

Hierdie dokument moet gelees word in samehang met:

4.7.1 *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R - 12*; en

4.7.2 Die beleidsdokument, *National Protocol for Assessment Grades R - 12.*